

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄνθος γλωσσὸν (ποίημα) . . . . . Γιάννη Τσιλιμίγκρα
 Ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Λασκαράτου (συνέχ.) . . . Δ. Ζακυνθινοῦ
 Μῦθο (ποίημα) . . . . . Μαρίας Ζάμπα
 Δύο ἐκ Πίζης τῶν ἐτῶν 1819 καὶ 1920
 ἀνέκδοτοι περὶ Καποδιστρίου ἐπιστολαὶ
 τοῦ προφῶν Ἀρτῆς καὶ εἴτα Οὐγγροβλαγί
 ας Μητροπολίτου Ἰγνατίου . . . . . Δημ. Π. Πασχάλη
 Ἡ Σιωπὴ (διήγημα) . . . . . Γιάννη Σκαρίμπα
 Τὸ Σπῆνι μας . . . . . Μυρτιώτισσας
 Γ. Μαρχοῦ (ἀνέκδοτο) . . . . . Ἀνακοίνωσις Κ. Παλατιανοῦ
 Στὴ Miss Εὐρώπη (ποίημα) . . . . . Teodoro Briccos
 Ἡδονικὸν (ποίημα) . . . . . Στέφανον Σίδερη
 Ἐπιγράμματα . . . . . Γιάννη Τσιλιμίγκρα
 Bibliographie Jonienne (Προσθήκαι) . . . Δ. Παπαγιαννοπούλου
 Πνευματικὴ Ζωή.-Οἱ δελφικὲς ἐορτές.-Οἱ Ἰκέτιδες . . . Μαργ. Μινώτου
 Δημ. Φραγκόπουλος (βιογραφία) . . . . . Δ. Π. Καλογερόπουλου
 Διάφορα — Τὸ Πάνθεο τῶν Ζακυνθίων. — Ὁ κ. Παπανδρέου. —
 Ἡ Βιβλιοθήκη Δε-Βιάζη. — Ὁ νέος Ναὸς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.
 Νέες ἐκδόσεις. — Ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. — Ἀλληλογραφία.

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 39 - 40

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1930

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΧ. 5

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΜΕΤΕΩΡΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.Σ3.Υ2.Φ2.0018

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ - ΖΑΚΥΝΘΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 39 - 40

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1930

ΑΝΘΟΣ ΧΛΩΜΟ

"Ανθος χλωμό που του ήλιου την άχτιδα
ποτέ σου δεν ἐγνώρισες φτωχό,
κάτου ἀφ' τὸν ἴσκιό του δεντριοῦ που σ' εἶδα
νὰ ζῆς ζητώντας σκέπη καὶ χυμό,

πόσο βαθειὰ μ' ἐπλήγωσες καὶ μένο
σὰν εἶδα τὴ δροσιά σου νὰ ρουφᾷ
παλιὸ δεντρὶ καὶ μισομαραμένο
καὶ νὰ χλωμάζῃ τέτοιαν ὁμορφιά.

Τὸ λίγο ἐκείνον ἴσκιό που σοῦ δίνει
πληρώνεις ἀκριβὰ χλωμέ μου ἀνθέ,
χρῶμα ζωὴ καὶ μῦρα ἐκείδος σοῦ πίνει
καὶ σὺ δὲν εἶδες ζέστα φῶς ποτέ.

Μὰ ἐγὼ που σ' ἀγαπῶ, ἀφ' τὴ βιζάστρα
θὲ νὰ σὲ βγάλω ἐφτούνην τὴν κακή,
νὰ ζήσῃ μέσα σὲ πανώρια γλάστρα
πλούσια ἀπὸ φῶς καὶ πλούσια ἀπὸ ζωή.

"Ανθος χλωμό που τόσο σὲ λυπήθηκα
μόνο κοντά μου τὴ ζωὴ θὰ βρῆς,
ἐγὼ γιὰ ν' ἀναζήσω ἐσὲ γεννήθηκα
καὶ ἐσὺ μὲ τ' ἄρωμά σου νὰ μὲ ζῆς.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥ 1905

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΡΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
«ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Ἐτησία . . . . Δοχ. 50.—

Ἐξάμηνος . . . . » 25.—

Ἐτησία ἐξωτερικοῦ Δολλάρια 2

Συνεργασία, ἀνταλλαγᾶι, συνδρο-
μαὶ, ἐμβάσματα καὶ δι' ἄλλο σχε-
τικὸ μὲ τὸ περιοδικὸ στέλνεται
στὴ διεύθυνση:

Μαριέτταν Μινώτου Ζάκυνθον

Οἱ συνδρομητὲς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» λαβαίνουν μὲ
25 μόνο δραχ. τὸ περίφημον καὶ πολυτελὲς **Λεύκωμα τῆς Ζα-
κύνθου** μὲ 200 μεγάλες σελίδες καὶ 100 φωτογραφίες. — Ἐπί-
σης μὲ 10 μόνο δραχ. τὸ Λεύκωμα Μαρκοῦ. — 120 σελίδες μὲ
μελανογραφίες τῆς Κερκύρας. — Καὶ στὰ δύο συνεργάζονται οἱ
κορυφαῖοι τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν καὶ διάσημοι ξένοι συγγραφεῖς.

Ὁ ἐκδότης κ. Μαυρίδης ἀπεσύρθη τῆς οἰκονομικῆς διαχειρή-
σεως τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας». — Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποῦ ἔστειλαν σ' αὐτὸν τὶς συνδρομὰς τῶν νὰ μᾶς γνωστοποιήσουν τὶς
διευθύνσεις τῶν γιὰ νὰ λάβουν τὰ ἐκδοθέντα φύλλα.

Ὅσοι δὲ λαβαίνουν ταχτικά τὸ περιοδικὸ νὰ μᾶς τὸ γράψουν
γιὰ νὰ τοὺς σταλοῦν ἀμέσως δωρεάν τὰ φύλλα ποῦ τοὺς λείπουν.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» καὶ τὰ Λευκώματα πωλοῦνται στὴν
Ἀθήνα στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας Ἰωάν. Κολλάρου (Πανεπι-
στημίου 50), ὅπου μποροῦν νὰ ἐγγράφωνται συνδρομητὲς.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ *

Πλάϊ μὲ τὸν ἀφορισμὸ καὶ τὸν κατατρεγμὸ τοῦ κλήρου τὰ «Μυστήρια» χτυπήθηκαν καὶ ἀπὸ τοὺς λογίους. Τὰ κυριώτερα ἄρθρα τῆς πολεμικῆς αὐτῆς εἶναι τοῦ γνωστοῦ ἱστορικοῦ τῆς Φιλοσοφίας Θ. Καρούσου. (Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων Κερκύρας, 1856) καὶ τοῦ ζακυνθηνοῦ ἱστορικοῦ Π. Χιώτη (Πανδώρα, τ. Ζ καὶ Η!) 'Ο Χιώτης πολλὰ σωστά ἔγραφε γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Λασκαράτου. «Ὁ συγγραφεὺς, λέγει, θεωρῶν τοὺς χρηστοὺς τοιούτων πολιτῶν χαρακτηριστῆρας καὶ ἀντιγράφων ὧφειλε νὰ παραστήσῃ ἐν τῷ συγγράμματι, καὶ οὐχὶ ἐκ μιᾶς μόνης ἀπόψεως τὸ κακὸν μόνον καὶ σεσηπὸς τῆς κοινωνίας του νὰ ἐκδηλώσῃ, καὶ τὸ βιωφελές καὶ τὸ χρηστὸν ἡθὺς αὐτοῖς νὰ συνεπαγάγῃ, νὰ εἰκονίσῃ τὴν ἡθικὴν καὶ πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν κατάστασιν τῆς Πατρίδος του, καὶ ὡραῖον τερπνόν τε καὶ χρήσιμον τὸ θέατρον αὐτοῦ καὶ δραματικώτερον νὰ καταστήσῃ». (1) Ἄλλ' αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ βάση τῆς κριτικῆς τοῦ Χιώτη εἶναι πλανημένη, γιὰτὶ δὲ μπόρεσε νὰ κάμῃ διάκριση ἀνάμεσα σὲ ἔργο ἡθογραφικὸ ἀπλῶς καὶ ἡθογραφικὸ πολεμικὸ, ὅπως εἶναι τὰ «Μυστήρια», ὅπου ἡ ὑπερβολὴ τῆς περιγραφῆς εἶναι δικαιολογημένη καὶ ἀπαραίτητη.

Ἐλέγαμε παραπάνω ὅτι ὁ ἐπίσημος κληρὸς τῆς Κεφαλονιάς πρότεινε στὸ Λασκαράτο νὰ κάμῃ τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἔργου του. Στὸ σημεῖο αὐτὸ μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ θαυμάσουμε τὸ χαρακτήρα καὶ τὴ διαγωγή τῆς γυναικὸς του. Ἄς δοῦμε τι ὁ ἴδιος ὁ Λασκαράτος διηγεῖται σχετικῶς: «Ἡ γυναῖκά μου, συγχυσμένη γιὰ τὴν ἀνταλλαγή, ποὺ μοῦ πρότειναν, ἔτρεξε καὶ μοῦ εἶπε ἀγαναχτισμένη: ἂν ἦσουν τόσο τιποτένιος, ὥστε νὰ δεχτῆς τὴ δωροδοκία αὐτῶν τῶν ἀθλίων, θὰ σὲ νόμιζα ἀληθινὰ ἄφορσεμένον καὶ δὲ θὰ ἤμουν πιὰ γυναῖκά σου. Κρατήσου σταθερὸς στὴ δυστυχία μας, κ' ἐγὼ θὰ προσπαθῶ νὰ σοῦ γλυκάνω τὸ ποτήρι τῆς πίκρας σου».

Κ' ἔτσι, ἀκλόνητος ὁ ποιητὴς στὶς ἰδέες του, ἀποφασίζει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κεφαλονία καὶ νὰ καταφύγῃ στὴ γειτονικὴ Ζάκυνθο.

Μὰ κ' ἐκεῖ ἀκόμη τὸν ἀκολούθησε ὁ κατατρεγμὸς τοῦ κλήρου. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ζακύνθου Νικόλαος Κοκκίνης δὲν ἠθέλησε νὰ ὑστερήσῃ καθόλου ἀπὸ τὸν Κεφαλονίτη συνάδελφό του καὶ τοῦ

ετοίμασε δευτέρον ἀφορισμό.

Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ ὁ Λασκαράτος εἶδε πὼς ἡ διαμονὴ του στὴν Ἐπὶ τὴν ἡσὸ θὰ τοῦ ἦταν ἀνυπόφορη καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ γιὰ δευτέρη φορὰ στὸ Λονδίνο. Ἐκεῖ μόνο λίγα μαθήματα Νεοελληνικῆς κατώρθωσε νὰ βρῇ. Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅμως πὼς θὰ εὐρισκε πλατύτερον ὁρίζοντα πῆγε στὸ Καίμπριτζ. Μὰ τοῦ κάκου τὸν ἐρχόμενο χρόνο ἡ ἀνάγκη τὸν ἐσπρωξε νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἑλλάδα καὶ στὰ 1857 ἐγκαταστάθηκε στὴ Ζάκυνθο.

Στὴ Ζάκυνθο ἄρχισε νὰ βγάξῃ τὸ οἰκογενειακὸ περιοδικὸ «Ὁ Λύχνος». Ἦταν ἡ ἐποχὴ, ποὺ μεσουρανοῦσε ἡ δόξα τοῦ Λομβάρδου. Τὸ πνεῦμα τοῦ Λασκαράτου καὶ οἱ θρησκευτικὲς τὸν δοξασίες, φαίνεται, δὲ βρῆκαν τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ζακυνθηνοῦ πολιτευτῆ. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1859 ὁ Λομβάρδος δημοσίευσεν στὴ «Φωνὴ τοῦ Ἰονίου» ἓνα ἄρθρον, ὅπου προσπαθοῦσε νὰ παρουσιάσῃ τὸν ποιητὴ μας ὡς ἐχθρὸ τῆς θρησκείας. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφερε τὸ Λασκαράτο μπροστὰ στὸ δικαστήριον. Ἀλλὰ σ' αὐτὰ τὰ δικαστήρια, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος σιτοὺς «Στοχασμούς» του, «ὅποιος γνωρίζει νὰ χῇ δίκιον φοβεῖται καὶ ὅποιος γνωρίζει νὰ ἔχῃ ἄδικον ἐλπίζει». Ὁ ποιητὴς μας καταδικάστηκε σὲ τριμηνὴ φυλάκισιν στὶς φυλακὲς τῆς Κεφαλονιάς. (1) Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ποινῆς του ὁ Λασκαράτος δοκίμασε πολλὰς πίκρας. Μὰ ἀνάμεσα στὰ βάσανά του ἀισθανόταν μιὰ ἱκανοποίησιν. «Εἶχα ὑποφέρει, λέγει στὴν Αὐτοβιογραφία του, μιὰ καταδίκη καὶ μιὰ φυλάκισιν ἐν τούτοις σιθανόμουν πὼς ἐθριάμβευα καὶ στοιχηματίζω πὼς ὁ ἀντίπαλός μου [ὁ Λομβάρδος] δὲν αἰσθάνεται τὸ θρίσμα βὸ στὸ βάθος τῆς καρδιᾶς του.» Καὶ συμπληρώνει: «ὅταν ὁ δίκαιος ὑποφέρει, γίνεται πρὸ δυνατός.» Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως οἱ εὐγενεῖς τοῦ Ἀργουσολοῦ καὶ τοῦ Λιξουριοῦ, βλέποντας τὴ φανερὴ ἀδικίαν, ἐνεργήσανε σιὸν ἄγγλον Ἀρμοστήν H. K. Storks καὶ ὁ ποιητὴς δὲν τέλειωσε τὴν ποιήν του. (2)

Ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ ἔγραψε τὸ ἔργο του: «Le mie sofferenze e le mie osservazioni nelle prigioni di Cefalonia» (1860). Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις μιὰ σπουδαία συμβολὴ στὴ γνώσιν τῆς πολιτικῆς κατάστασιν στὴν Ἐπὶ τὴν ἡσὸ.

Στὸ σημεῖον αὐτὸ χάνουμε γιὰ λίγα χρόνια τὸν ἰδεολόγον ἄγωνιστὴ καὶ ξαναβρίσκουμε τὸν ποιητὴ. Καταγίνεται τώρα, μὲ τὴ μόρ-

1) Ὁ ποιητὴς τῆς δίκης αὐτῆς, ποὺ δὲν μποροῦν, δυστυχῶς, νὰ μεταφερθοῦν ἐδῶ καὶ ποὺ εἶναι πολὺ διδαχτικὲς, περιέχονται στὸ βιβλίον τοῦ Λασκαράτου «Οἱ καταδρομὲς μου ἐξαιτίας τοῦ Λύχνου» (Κεφαλληνία, 1862).

2) Βλ. τὰ σχητικὰ ἔγγραφα: Οἱ Καταδρομὲς κλπ. σ. 110.

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος Φεβρουαρίου.

1) Πανδώρας τ. Ζ σ. 259

φωση τῶν παιδιῶν του, μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου στὸ ἔξο-
χικό του χτήμα στὰ Ριτσάτα, κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ γράφει
τὰ περισσότερα λυρικά του ποιήματα καὶ μεταφράζει ξένους συγ-
γραφεῖς. Μὰ πὺὸ πολὺ, ζῇ μιὰ ζωὴ ἡσυχῇ, τὴ ζωὴ, πὺὸ δεκαπέντε
χρόνια πρωτότερα εἶχε τραγουδήσει σ' ἓνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα ποιή-
ματά του:

“Ὀντας εἶμαι στὸν κάμπο μοναχός μου,
ἔχω μιὰ συντροφιά τῆς ὁρεξιάς μου,
συντροφιά τὴν καλλίτερη τοῦ κόσμου.
ἔχω τὴ συντροφούλλα τῆς καρδιάς μου.
Καρδούλλα μου, πιστὴ συντροφισά μου,
πὺὸ δὲ δίνει ὑποψίες τῆς φαντασίας μου,
πὺὸ δὲ χολοταράζει τ' ἀντερά μου
καὶ πὺὸ ναι ὅλη γιὰ μὲ κα' ὅλη δική μου
—δική μου σὰν μπορῇ νὰν ἡ καρδιά μου:
Πόσες φορὲς καὶ κείνη κλαίει μαζί μου
μὲ πίκρα ἀληθινὴ τὸ ριζικό μου!
Μὰ κείνη ἡ πίκρα εἶν' εὐχαρίστησή μου,
κ' εὐθὺς παρηγοριῶμαι ἀνάμεσό μου.
Ρίχνω τὸ βλέμμα γύρου στίς δουλειές μου
κ' ἐδῶ βλέπω ἓνα φύτεμα δικό μου,
τὸν κόπο μου, τίς ἔγνοιες μου καὶ ἰδρωτές μου.

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1865) δημοσίεψε τὴ «Στιχοὺ ριζική»
του, πὺὸ στὰ 1874 ξαναδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Βύρων». Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλιαράκι προσπαθεῖ νὰ δώσῃ μιὰ συστηματικὴ
ἀνάλυση τοῦ νεοελληνικοῦ στίχου καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν καταγωγὴ
τῶν μετρικῶν μορφῶν. Ἐδῶ πρέπει ξεχωριστὰ νὰ σημειωθῇ ἡ πε-
ρίεργη θεωρία του γιὰ τὸ δεκαπεντασύλλαβο ὑποστηρίζει, δηλαδὴ,
ὅτι ὁ στίχος αὐτὸς δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ δυὸ σίχοι, ἓνας
ὀχτασύλλαβος κ' ἓνας ἑφτασύλλαβος, γραμμένοι πλάϊ-πλάϊ. Ἐννο-
εῖται ἡ θεωρία αὐτὴ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς μετρικῆς,
ἡ ὁποία παρὰδέχεται ὅτι ὁ δεκαπεντασύλλαβος βγήκε ἀπὸ τὸ
ἰ α μ β ι κ ὀ τ ε τ ρ ἄ μ ε τ ρ ο. Δύο εἶναι οἱ αἰτίες, πὺὸ ἔφεραν τὸ
Λασκαράτο στὴν πλανημένη αὐτὴ γνώμη· ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἡ πα-
ρεξήγηση τῆς τομῆς, πὺὸ τυχαίνει πάντα ὅσο ἀπὸ τὴν ὄγδοση συλ-
λαβῇ καὶ ἡ προσπάθεια ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος νὰ ἐρμηνέψῃ μὲ τὸ μέτρο
τῆς ἰταλικῆς στιχορριζικῆς φαινόμενα νεοελληνικῆς, πολὶ παλιώτερα
ἀπ' ὅσο τὰ νόμιζε. Ὅπως δὲ γράφει σχετικὰ ὁ ἴδιος σ' ἓνα γράμ-
μα του πρὸς τὸν ἱταλὸ Boccardi: «le mie poesie sono tutte
modelate sulle forme italiane, ed Italiana è in tutto e per
tutto la versificazione, a cui sempre io m' attenni». (1)

Μὰ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Λασκαράτου κρυβόταν πάντα ἡ

1) Ποβλ. Ἡ λ. Τσιτσέλη, Κεφαλ. Εὐμμ. σ. 720

τάση πρὸς τὴν πολεμικὴ καὶ ὁ batailleur, ὅπως πολὺ πι-
τυχημένα τὸν χαρακτηρίζει ἡ Ἰουλιέττα Laubert δὲν ἄργησε νὰ
διαδεχθῇ τὸν ποιητὴ τῆς ἐξοχῆς καὶ τῆς ἡρεμίας. Ἔτσι στὰ 1868
δημοσίεψε τὴν «Ἀπάντησι στὸν ἀφορισμὸ τοῦ
1856», ἓνα ἔργο, πὺὸ εἶχε γραφῇ ἀπὸ καιρὸ. Στὸ βιβλίο αὐτὸ,
ἀνασκευάζοντες φράση μὲ φράση τὸν ἀφορισμὸ τῆς ἐκκλησίας, καυ-
τηριάζει καὶ ξεσκεπάζει μ' ἓνα λεπτὸ σαρκασμὸ τὴν ἀμάθεια καὶ
τὴν ὑποκρισία τοῦ κλήρου. Ἡ Ἀπόκριση βοήθη κα' αὐτὴ πολὺ κα-
κὴ ὑποδοχὴ· μὰ ἡ κακὴ αὐτὴ ἐντύπωση γινόταν ἀκόμη χειρότερη
ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός: Τὴν 1 Ἰουλίου 1868, μαθαίνοντας πὺὸς ὁ δή-
μαρχος τῶν Ἀθηνῶν πρότεινε στὸ συμβούλιο νὰ δωρήσουν μιὰ «κού-
νια» γιὰ κάποιον νιογέννητο βασιλόπουλο, ἔγραψε ἓνα πολὺ τσουχτε-
ρὸ ἄρθρο στὸ «Λύχνος» (ἀρ. 49), πὺὸ ἀρχίζει μὲ τ' ἀκόλουθα
λόγια: «Κύριε Δήμαρχε Ἀθηνῶν. Μαθόντες
ὅτι ἐτοιμάζεστε καὶ κούνια γιὰ τὸ βασιλικὸ
νήπιο, καὶ μὴν ἀμφιβάλλοντας ὅτι σεῖς ὁ
ἴδιος θέλεις ἔχετε τὴν τιμὴν νὰ ἤσθε ὁ Κου-
νιστής του, ἰδού σᾶς στέλλουν μ' ἔτοιμο, φτει-
ασμέτο καὶ τὸ νανάρισμα». Καὶ συνεχίζεται τὸ ἄρθρο
ὅτὸν ἴδιο εἰρωνικὸ τόνο. Αὐτὸ θεωρήθηκε ἀσέβεια πρὸς τὴ βασι-
λικὴ οἰκογένεια κα' ὁ Λασκαράτος σύρθηκε ἄλλη μιὰ φορὰ στὰ δι-
καστήρια. Τὴ φορὰ ὅμως αὐτὴ ἀθωώθηκε. (Ἔχει συνέχεια)

ΜΥΡΟ

Σὲ λήκυθο ἀκριβὴ πῶχω σκαλίσαι
μὲ τέχνη ζωντανεύτρας θαυμαστή,
τὸ μῦρο τῆς ψυχῆς μου τῶχω κλείσει
μὴν ἄδικο χυθῇ καὶ σκορπιστῇ...

Καὶ μὲ σφραγίδα μιὰ μαλαματένια
τὸ σφράγισα, ἀξεδύμαστο κα' ἀγνὸ
νὰ μένης μὲ στοργὴ τὸ κοῦβω κα' ἔννοια
τὸ μόνον μου τὸ βίος, τ' ἀληθινό...

Γιατὶ σταλιά, σταλιά, τῶχω μαζέψει
καὶ τὸ φυλάγω σὰν τὸν θησαυρὸ
γιὰ Σὲ πὺὸ ζῆς στὴν κάθε μου τὴν σκέψη
γιὰ Σένα, ὦ Ποιητὲ πὺὸ καρτερῶ...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(Ἀνέκδοτο)

MARIA ZAMPA

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΔΥΟ ΕΚ ΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1819 ΚΑΙ 1820
ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΠΕΡΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΕΙΤΑ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ

Εὐγενέστατε ἄρχων Καμηνάρη,

Ὁ Καποδίστριας ἐμβῆκεν εἰς ἓν πλοῖον ἀγγλικὸν πολεμικὸν καὶ ἐβῆκεν εἰς τὴν Βενετίαν διὰ νὰ συντάμῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὸν δρόμον τοῦ ταξιδίου του. Ἐδῶ ἔστειλε τὸν Σεκρετάριόν του, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐνεχείρησα τὰ γράμματα τῆς Ὑψηλότητός του, καὶ τὸν ἐφωδίασα μὲ γράμμα μου περιέχον ὅσα πρέπει νὰ ἡξεύρῃ ἢ Ἐξοχότης του. Κατόπιν μὲ δεύτερον ἄνθρωπον τοῦ μοὶ ἐφηνέρωσεν ὅτι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ μεῖνῃ εἰς κάποια μεταλλικὰ νερὰ πλησίον τῆς Βενετίας δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἡμέρας. Ὡστε ἐθεώρησα καλὸν νὰ στείλω τὸν Μόστραν νὰ τοῦ μιλήσῃ καὶ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ νὰ σαφηνίσῃ ὅ,τι δὲν ἔμπορεῖ ἀπὸ τὰ γράμματα νὰ καταλάβῃ. Τὸ ἔκαμα. Ὁ Μόστρας ἐστάθη κοντὰ τοῦ δέκα ἡμέρας. Ἡ πραγματεία ἐπέτυχεν. Ὑπεσχέθη νὰ εἶναι βοηθὸς τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου καθ' ὅσον δὲν παρκαλύπτονται τὰ συμφέροντα τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ ὑπόληψίς του, καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν Πετρούπολιν δέχεται τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς Ὑψηλότητός του. Περνᾷ διὰ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο στοχάζεται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Πετρούπολιν περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, διότι τὸν βιάζονται πολλὰ ὑποθέσεις νὰ ἐπιστρέψῃ ὀγλήγορα. Ἐν ὧν διέτριβεν εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ ἔδωκε πολλὰ σημεῖα τῆς εὐνοίας του, δηλαδὴ ἐπρόσταζεν ὅλους τοὺς πρέσβεις του νὰ διευθύνωσι τὰς ὑποθέσεις πρὸς τὴν ἐξοχότητά του, τοῦ ἔδωκεν ἀπροσδιόριστον ἄδειαν νὰ λαμβάνῃ ὅσα θέλει χρήματα, πλὴν δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ τίποτε, καὶ τέλος πάντων τοῦ γράφει ἰδιοχειρῶς ὅ,τι ὅσον καὶ ἂν βιάζονται αἱ ὑποθέσεις τὴν ἐπιστροφὴν του τὸ περὶ ὑγείας κεφάλαιον εἶναι προτιμητέον καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ πρώτη καὶ μεγαλειτέρα δουλεία.

Ἐχοντάς τον φίλον ἢ Ὑψηλότης του, ἔχει πολὺ. Πλὴν διὰ νὰ τὸν ἔχῃ διὰ πάντοτε καὶ καθὼς πρέπει εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ τὸν χαρακτήρα του καὶ εἰς τὴν ἀνταπόκρισιν νὰ ἡξεύρῃ ὅτι ἔχει ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸν Κάτωνα τῆς Ῥώμης καὶ μὲ τὸν Φωκίωνα τῶν Ἀθηνῶν. Ἐχει καὶ πολὺ πείσμα καὶ δὲν ὑπερασπίζεται εἰμὴ ὑπο-

θέσεις δικαίας. Ὅθεν πρέπει καὶ τὴ γράμματά σας νὰ εἶναι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον γραμμένα διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ τὰ μεταχειρίζεται.

Ὅσα ἔγραψα πρὸς τὸν Σαμουρκάσην δὲν τὰ ἐπαναλαμβάνω ἄς ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς διὰ νὰ γνωρίσετε πῶς πρέπει νὰ βιδίσετε εἰς ὅλας σας τὰς ὑποθέσεις καὶ ποῖος εἶναι τρόπος ὅστις τὰς ἐνισχύει καὶ δίδει καὶ εἰς τὸν προστάτην εὐλογοφανῇ αἰτίαν διὰ νὰ εἰμφορέσῃ νὰ σὰς δώσῃ ἔκβασιν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας. Δὲν εἶναι εὐκόλον, ὡς νομίζετε, ἅμα τοῦ γράφετε καὶ ἐν τῷ ἅμα νὰ γενῶσιν ὅσα θέλετε. Τὰ πράγματα ἔλαβαν κακὸν τύπον καὶ δὲν διορθοῦνται εἰμὴ μὲ τὴν ὑπομονήν, ἐπιμονήν καὶ μὲ τὸν κακὸν. Ὅταν συσταθῇ ἡ ἀνταπόκρισις τῆς Ὑψηλότητός του μὲ τὸν κόμητα δὲν εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ ἐπαναλαμβάνετε ὅσα γράφετε πρὸς τὴν Ἐξοχότητά του καὶ πρὸ ἐμέ. Ὅ,τι δῆποτε ὁμῶς θέλετε νὰ μοὶ γράφετε, πρέπει νὰ ἡξεύρετε ὅτι τζιφρες δὲν συγχωροῦνται, ὅτι τὰ γράμματα ἀνοίγονται καὶ ὅτι καὶ ἂν εἶναι ἐξεπίτηδες ἄνθρωπος, πάλιν ἔχει δυσκολίαν νὰ περάσῃ γράμματα ἐξ αἰτίας τοῦ φόβου τῆς πανώλους, τῆς ἀφορμῆς τοῦ καπνίσματος τῶν γραμμάτων καὶ τῆς πόστας, ἢ ὅποια ἔχει δικαίωμα νὰ μὴ συγχωρῇ νὰ περῶσι γράμματα μὲ ἄλλα μέσα. Εἰμφορεῖτε ὁμῶς μὲ τὴν πόσταν νὰ γράψῃτε διηγηματικῶς καὶ ὡς τρεχούσας εἰδήσεις ὅσα θέλετε χωρὶς νὰ ἀναφέρετε τὸ ὄνομα τοῦ φίλου καὶ τῆς Ῥωσσίας καὶ χωρὶς νὰ ζητήτε τί νὰ κάμω ἐγώ, τὸ ὁποῖον τὸ ἡξεύρω. Τοιουτοτρόπως ὑποψία δὲν περνᾷ, ἔξοδα ἔκτακτα διὰ τὰ γράμματα δὲν γίνονται καὶ ὁ σκοπὸς τελειώνει, τὰ γράμματα ἀνοίγονται, πλὴν τίποτε δὲν κοινολογεῖται. Θέλουν αἱ διοικήσεις νὰ ἡξεύρωσιν ὅ,τι ταῖς ἀνήκει καὶ ὁποῖους ἀνθρώπους ἔχουν εἰς τοὺς τόπους των, ἀλλ' εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου δὲν ἀνακατεύονται καὶ οὔτε τὰς κοινολογοῦν.

Διὰ νὰ ἐξηγηθῶμεν εἰς ὅλα καὶ ἐπειδὴ τὰ παρόντα γράμματα δὲν ἔπρεπε νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς τὴν πόσταν, εὐρήκα τὸν παρόντα νέον Εὐστάθιον Ἰωαννίδην, ὅστις ἦλθε καὶ μοῦ ἐζήτηί βοήθειαν διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν σπουδὴν του καὶ τὸν κατέπεισα νὰ σὰς φέρῃ ἀσφαλῶς τὰ γράμματά μου μὲ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει τοῦ γενεῖ αὐτοῦ προμήθεια τῶν ἐξόδων του πρὸς ἑκατὸν φράγκα τὸν μῆνα. Τοῦ ἔδωκα μόνον ἐξηντα φλωρία διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοπορίας του, καὶ ὅταν φθάσῃ αὐτοῦ ὁμιλήσατε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστολέου καὶ ὡς οἰκονομηθῶσι τὰ ἐτήσια ἔξοδά του ἢ ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἢ ἀπὸ τὴν Ὑψηλότητά του ἢ ἀπὸ συν-

δρομήν. Τοῦτο μένει ἐδική σας φροντίς, φθάνει νὰ μὴ παραμεληθῇ ὁ νέος καὶ κάμετε ὅπως σὰς εἶναι εὐκολώτερον.

Ἔδωκα εἰς τὸν Μόστραν τριακόσια φλωρία διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου του καὶ ὅταν θέλετε στείλετέ τα. Δὲν ἐξωδεύθησαν τόσα μόνον, πλὴν δὲν θέλω νὰ νομίσῃ τὸ ὕψος του ὅτι εἰς τὰ ξένα χρήματα εἶμαι γενναῖος, καὶ φθάνει νὰ μὴν εἶναι ὅλα τὰ ἔξοδα εἰς βάρος μου, διότι δὲν μοὶ τὸ συγχωρεῖ ἡ ἐνεστώσα κατὰστασίς μου.

Εἰς τὸ περὶ ἀλλαγῆς τοῦ Μητροπολίτου δὲν ἔχω τί νὰ σὰς εἶπω. Ὅσον ὁ πρῶν ἦτο εὐήθης, ἄλλο τόσον εἶνε ὁ νῦν κακοήθης. Τοιοῦτος ἦτον ὅταν τὸν ἐγνώρισα, τώρα δὲν ἤξεύρω ἂν ἔγινε καλός.

Εἰδήσεις τῆς Πόλεως εἰμπορεῖς νὰ μοῦ γράψῃς χωρὶς ὑποψίαν ἄς εἶναι ἄλλη ὑπογραφή εἰς τὸ γράμμα σου καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ προσέλθῃ κανὲν ἀναντίον. Τοῦ Πατριάρχου ἡ ἐγκύκλιος εἶναι chef-d'œuvre ἦτο προτιμώτερον νὰ τρώγῃ κάστανα καὶ νὰ σιωπᾷ.

Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ ἐνωτισθῇ τὸ ὕψος του, διότι αὐτὸ μόνον τὸ καλὸν εἰμπορεῖ κατὰ τὸ παρὸν νὰ κάμῃ. Τοὺς Βλάχους ἐγὼ οὔτε τοὺς ἐρώτησα, οὔτε τοὺς ἀνεκάτευσά ποτέ, καὶ ἕκαστα ὅ,τι τότε ἠμπόρει νὰ γίνῃ. Φανεῖτε σεῖς ἀσθενέστεροι, ἂν θέλετε, πλὴν ὑποχρεώσατέ τους νὰ καταπεισθῶσιν εἰς τὰ δέοντα καὶ εἰς ὅ,τι ὠφελεῖ καὶ τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς ξένους.

Τελειόνω μὲ μίαν ὑπόθεσιν, ἣτις καὶ ἂν σὰς φανῇ παράξενος δὲν εἶναι ὅμως ἄδικος. Ὁ Ὑψηλότατος αὐθέντης ἐνέκρινε τὸ φέρισμόν μου πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ μακαρίτου σπαθάρη Κωστάκη. Ἐγὼ δὲν ἔκαμα παρὰ τὸ χρέος μου τότε. Τώρα εἶναι ἄλλαι περιστάσεις καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐγκρίνῃ ἡ Ὑψηλότης του ὁμοίως νὰ δοθῇ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ μακαρίτου (ὁ ὁποῖος ἀκούω ὅτι εἶναι καὶ καλὸς νέος) καμμία ἀρχοντιά μὲ εἰσόδημα καὶ νὰ τὸν προσταξῇ νὰ πληρώσῃ τὸ πατρικὸν χρέος του, καθότι αὐτὸς ὁ νέος ἔλαβε καὶ κάποια κληρονομίαν πατρικὴν καὶ τοὺς ὑποχρεώνουν καὶ οἱ νόμοι νὰ τὰ πληρώσουν. Ὁ μακαρίτης, ὡς τὸ ἤξεύρεις, ἦτο περισσότερον ἀπὸ ἀδελφὸς τοῦ Ὑψους του. Ἄν εὐεργετήσῃ τὸν υἱὸν καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ καὶ ἕνα φίλον φαντάζομαι ὅτι θέλει κάμει καὶ δίκαια καὶ δόσια.

Ταῦτα καὶ μένω, 1819 Ἰουλίου 18|30 ἐκ Πεισῶν

φίλος καὶ εὐχέτης

Ὁ μητροπολίτης Ἰγνάτιος

Εὐγενέστατε ἄρχων ἄγα,

Ἐλαβον ἀσμένως τὸ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου γράμμα σου καὶ ἔγνων τὰ ἐν αὐτῷ. Δὲν εἰμπορῶ νὰ δουλεύσω τὸν λαμπρὸν ἡγεμόνα εἰς τὸ πρόβλημά του, διότι ὁ φίλος συστηματικῶς δὲν δέχεται οὔτε χρήματα, οὔτε δῶρα, εἰμπορῶ ὅμως νὰ δείξω τὸ πρὸς με γράμμα τῆς Ὑψηλότητός του, ἢ νὰ τοῦ τὸ στείλω, ἂν κατὰ περίστασιν ἐμποδισθῇ ἡ ἀντάμωσίς μας, καὶ κατὰ τρόπον διορθῶνεται τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἐλάμβανε τὰ δῶρα τοῦ Ὑψους του. Λάβε λοιπὸν τὴν κλωσύνην νὰ βεβαιώσῃς τὴν Ὑψηλότητά του, ὅτι τοῦτο διορθῶνεται, ὡς ἀνωτέρω γράφω, καὶ ὅτι καὶ χωρὶς ἔξοδα θέλει ἔχει τὸν φίλον βοηθὸν εἰς τὰς ἐμπιπτούσας ὑποθέσεις του.

Ὁ Πραΐδης στοχάζομαι ὅτι δὲν ἔχει τώρα χρειαίαν, ἐπειδὴ τοῦ ἐπρομηθεύθη ἐντεῦθεν διὰ τοῦ Γεωργίου Δεβέντη δέκα φλωρία μηνιαῖον καὶ εἰμπορεῖ μὲ αὐτὰ καὶ μὲ κατὶ ἰδικόν του νὰ ζήσῃ. Πλὴν εἶναι ἄλλος καλὸς μαθητὴς ὡς ὁ Πραΐδης, τοῦ ὁποῖου τὰ ἔξοδα ἕκαστα ἐγὼ πρὸ χρόνων καὶ τὸν ἐγύμνασα καλὰ εἰς μαθηματικά, φυσικὴν καὶ ἀστρονομίαν μὲ σκοπὸν διὰ νὰ τὸν στείλω ἔπειτα εἰς τὴν Γαλλίαν νὰ διδαχθῇ τὴν ναυτικὴν καὶ νὰ διδάξῃ εἰς τὴν Ὑδραν, ὅπου εἰμπορεῖ νὰ συσταθῇ τοιοῦτον Σχολεῖον. Αὐτὸν ἂν εἰμπορῇ νὰ ἀναλάβῃς καὶ νὰ τοῦ προμηθεύσῃς τὰ ἔξοδα τῆς σπουδῆς του εὐεργετῇς τοὺς θαλασσινοὺς μας, διότι ἐγὼ τώρα ἔμεινα μόνον μὲ τὸ ἐτήσιον, τὸ ὅποιον μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν οἰκονομίαν δὲν φθάνει εἰς τὰ ἔξοδά μου καὶ δὲν εἰμπορῶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κρατήσω ἄλλους μαθητὰς εἰμὴ τοὺς ἀνεψιούς μου μόνον, τῶν ὁποίων ἡ ἀνατροφή μοὶ ἔγινε βάρος μὲ τὸ νὰ εἶναι ὀρφανοί. Αὐτὸς ὁ νέος τελειώνει τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του τὸν Μάιον καὶ εὕρισκει πόρον ζωῆς. Ἄν ὅμως στοχάζεσαι ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον ἔν τοιοῦτον σχολεῖον, καὶ ἄς εἶναι καὶ εὐκολον νὰ προβλεφθῶσι τὰ ἔξοδά του, ἔχω εὐχαρίστησιν νὰ γενῇ ἀπὸ φίλον ὅ,τι ἐγὼ δὲν εἰμώρεσα νὰ κάμω εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις μου.

Ταῦτα ἐν βίᾳ καὶ μένω, 1820 Δεκεμβρίου 27 ἔ. π., ἐκ Πεισῶν.

Εὐχέτης καὶ φίλος

Ὁ Μητροπολίτης Ἰγνάτιος

Πατριάρχης Βενετίας διαμονῆς τοῦ Καποδιστρίου, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ εἰς τὴν πρώτην τῶν ἀνωτέρω ἐπιστολῶν του ὁ μητροπολίτης Ἰγνάτιος, γινώσκωμεν καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, ὅτι ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις, καὶ τοι

Ὑπουργὸν ὄντα τοῦ Τσάρου, ἀφόδρα ἐν τούτοις ὑπο-
πτευομένη τὸν Καποδίστριαν παρηκολούθει αὐτὸν διὰ
μυστικῶν πρακτόρων της. Κατὰ τὴν ἐκ Βενετίας διέ-
λευσίν του ταύτην ὁ Καποδίστριας, μακρὰν τῆς πατρί-
δος του ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ αὐτήν.
Ἀνεχώρησεν ὅθεν ἐκ Βενετίας τὴν 13]25 Ἰανουαρίου
1819, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Κερκυραίου ιστοριο-
δίφου καὶ ἐπιστηθίου φίλου του Ἀνδρ. Μουστοζύδου, καὶ
διὰ τῆς Ῥώμης καὶ Νεαπόλεως ἔφθασε κατὰ τὸ πρῶτον
δεκαήμερον τοῦ Μαρτίου εἰς Κέρκυραν. Ἀλλ' ἐκεῖ ἡ
ψυχὴ τοῦ Καποδιστρίου ἐδοκιμάσθη ἐν θλίψεσιν. Δὲν ἐ-
πανεῖδε πλέον τὴν ἀγαπητὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του,
καὶ μόνον τὸν τάφον του ἠσπάσθη εἰς τὴν Μονὴν Πλα-
τυτέρως.

Παρέμεινε δ' ὁ Καποδίστριας ἐν Κερκύρᾳ ὑπὲρ τὸν
μῆνα, ἀπὸ τῆς 23 Μαρτίου μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου 1819.
Ἐκ τῆς ἐν Κερκύρᾳ δὲ τότε διαμονῆς του πεισθεὶς ἐξ ἀ-
μέσου ἀντιλήψεως πόσον ἦτο καταθλιπτικὴ ἐν Ἑπτανή-
σῳ ἡ Ἀγγλικὴ Προστασία, εἰς τὴν σύστασιν τῆς ὁποί-
ας εἶχεν αὐτὸς οὗτος τὰ μέγιστα συντελέσει, ἀπηύθυνε
τὸν ὁκτώβριον τοῦ 1819 ὑπόμνημα πρὸς τὸν Ἄγγλον
ὑπουργὸν λόρδον Βάθουρστ καὶ ἐπιστολὴν προσωπικὴν
πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν δοῦκα Οὐέλλινγκτων, μεμφόμε-
νος τὴν πρὸς τὴν Ἑπτανήσον πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας
καὶ δικαιολογῶν τὴν δυσχρέσειν τῶν κατοίκων τῶν
Ἰονίων νήσων κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας, ἀσπου-
μένης συνήθως δι' Ἀρμοστῶν ἀπολυταρχικῶν, τὴν ιδί-
αν αὐθαίρετον ἐτέλουν ὑπὲρ πᾶν τιθεμένων. Τό διάβη-
μά του δὲ τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς ἔπειτα
ἀδιαλλάκτου πρὸς αὐτὸν συμπεριφορᾶς τῆς Ἀγγλίας. Κα-
τὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ἐν τούτοις διαμονὴν του ὁ λόρδος
Μέγας Ἀρμοστής τῆς Ἑπτανήσου τῷ ἐπεδαφίλευσεν ἐ-
ξαιρετικὰς τιμὰς καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὅπως ταξι-
δεύσῃ μίαν πολεμικὴν φρεγάταν κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀγ-
γλικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τέλει χάριτας καὶ δημοσίᾳ ὁμολογοῦμεν πρὸς
τόν ἐξ Ἰου κ. Δορ. Κασσιμάτην, φαρμακοποιόν, πρὸς ὃν
ὀφείλομεν τὰ ἀπόγραφα τῶν ἀνωτέρω ἐπιστολῶν τῶν ὁποί-
ων τὰ ἀρχετύπα σώζονται παρὰ τῇ ἐν Ἰω. οἰκογενείᾳ Βα-
λέττα.

Ἐν Ἀνδρῳ, μαΐου φθίνοντος 1930

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Η ΣΙΩΠΗ

Ὅπως σιγὰ περπατοῦσε καὶ μίλαε, τὸ ἴδιο ὅπως ἔ-
κανε σιγὰ —σκεδὸν μυστικά— τῆς δουλειῆς του, ἔτσι σιγὰ,
βολικά, μειλίχια τὴν ἀγάπησε. Σιωπὴ! Αὐτὸς εἴξερε...

Τώρα στὰ ἔμπα τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ μπουμπουκι-
ζαν οἱ δεντροὶ καὶ φούσκωνε κρυφὰ τὴ νύχτα ἡ θάλασσα,
τώρα κι' αὐτὸς ξαναγενιόταν. Καινούργια νειάτα ἔκανε.
Καινούργια ἀγάπη.

Ἐκλεπτισμένες, τρυφερότατες, ἀόριστες ἀποθυμιὲς τοῦ
δόνιζαν τὴ ψυχούλα του ἀγάλη, τοῦφερναν ἀπὸ μακριὰ
τὰ μοσκοβολητὰ τῆς ὠμορφιάς της, ἐκείνη τὴ σιγομιλητὴ
νοστιμάδα τῆς φωνῆς της. Ψυχὴ μου!...

Αὐτὸς ποῦ κάτεχε τόσο καλὰ τὰ ζητήματα κι' ἦταν
μπασμένος γλυκότατα στὸ νόημα ὅλων τῶν πραγμάτων,
ἦταν —ὅπως πάντα καὶ τώρα— πεπεισμένος καὶ ἡσυχος.

Σιγὰ, γλυκά, μυστικά τῷξερε μόνος του —καὶ τῷξε
μέσα του ἓνα χάσμα— ὅ,τι ὅλος ὁ κόσμος ἀγνοοῦσε.

... Naί, ἡ γυναῖκα ἦταν τὸ ἀριστούργημα τῆς χτίσης.
Ὁ μέσος ὅρος τῆς θετικώτερης ἀξίας ποῦ μπορεῖ νὰ βγεῖ
μεσ' ἀπ' τὴ δημιουργία τοῦ Πλάστη, ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ σει-
ρὰ τῶν φαινομένων ποῦ τὸ καθένα χωριστὰ καὶ οὐλα μα-
ζὶ παράγουν τὴ ζωὴ καὶ τὸ σκοπὸ της. Ἡ μεγαλύτερη ἀ-
πόδειξη τῆς καλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Νά, αὐτὴ ἡ σφραγίδα
ποῦ ὁ ἴδιος ἔβαλε πάνω στὸν κόσμο του. ὅτι τὸ ἔργο εἶ-
ναι γνήσιο καὶ αὐτὸς χωρὶς ἀμφιβολία πανάγαθος.

Ἔθεσε ὅρια σ' ὅλα τὰ πράγματα καὶ τοῦ καθενὸς
κανόνισε τὴ δικαιοδοσία καὶ τὴν τάξη.

Στὰ ἄστρα ἔδωσε τὴν ἀστρινὴ ὠμορφιά. Στὰ ἄνθη
τὴ λουλουδίσια χάρη. Τὴν εὐωδιὰ στὴ ρίγανη ἔδωσε. Τὸ
χρῶμα τοῦ ῥόδου στὰ χεῖλια τῆς γάτας. Τὸ μπουρμπου-
λα μὲ σκόνη χρυσοῦ πασάλειψε. Καὶ μὲ ῥόζ βελούδο τὴ
φλούδα τοῦ δαμάσκηγου. Ἐκαμε τοῦ μαρουλιοῦ τὸ κο-
τσάνι, στὸν καιρὸ του, γλυκότατο. Νοστιμώτατα τῆς κα-
βουριάς μέσα.

Τὰ μάτια τοῦ ἔκαμε χρώματα. Μαῦρα, μαβιά, γαλάζα.
Κι' ἄλλα χωρὶς κανένα χρῶμα, παρὰ ἔτσι ἄχρωμα μὲ μό-

νο τῇ λάμψει τῆς ζωῆς των.

Ψυχὴ μου καὶ τί δὲν ἔκαμε!

Ἔδωσε ἱστορία καὶ πρόσωπο σ' ὅλα τὰ πράγματα —
ὕλικά καὶ αἶνλα, ζωϊκὰ καὶ ἀνόργανα — σχῆμα καὶ θέση.
Στὸν ἄνθρωπο, στὰ ζῶα, στῆς πέτρες.

Καὶ χάρισε στὰ σερπετὰ καὶ στὰ πτηνὰ τὴν ἴδια σβελ-
τοσύνη στὸ πέταγμα.

Ἀπὸ τὸν ἴδιο μαγικὸ σπόρο πῆρε καὶ φύτεψε στῆς
καρδιές μας ἑμᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων.

Καὶ δὲν ἀδίκησε τ' ἄψυχα σώματα, τ' ἄλλα τὰ δίχως
αἷμα καὶ φωνή, τὰ χωρὶς αἴσθησις. Ἄφισε τὴ χαρὰ τους
στὴν δική μας γεύση, στὴν ἀφή μας, στὴν ὄραση.

Ἔτσι...

Ὅμως ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδη καὶ τῆς ποιότητες —
τῆς πᾶσα λογὶς ὠμορφίης καὶ χάρες — αὐτός, μάστορης ἐ-
ρωτικὸς μεκακωμένος, μαῖτρ ἀρωματοποιός, φίλτραριστής,
μαέστρος, πῆρε κι' ἔκαμε μιὰ νέα ποιότητα, ἓνα εἶδος πε-
ριεκτικὸ κάθε ὠμορφίᾳς καὶ γλυκύτητας, ἓνα μαγικὸ νὰ ποῦ-
με ἔξτρε, τὴ γυναῖκα.

Ἐπρεπε νὰ συμφωνήσουν ὅλα μαζί της, νὰ κάμουν ἓ-
να εἶδος ἔρανο ἀπ' τὴ ὁροσά τους, τὴ γητεία τους ἀπ' τὴ
χάρη τους, ἀπ' τῆς καρδιάς των τὸ ἀπαλότατο περίσευμα,
ὥστε νὰ πεντοβολάει αὐτὴ γιασεμὶ καὶ λεβάντα ὥστε νὰ
λάμπει σὰν ἄστροι, νὰ χαίρεται σὰν πουλὶ καὶ σὰν σαύρα.

Ἀχ ναί.

Νᾶναι λουλουῖδι κι' ἀστέρι μαζί, φῶς καὶ ἑσπας, κάτι
ἀπ' τὰ πουλιὰ νᾶχει ἡ χάρη της κάτι ἀπ' τὰ νερά κι' ἀπ'
τὰ δάσα...

Αὐτὸς ποῦ τᾶβλεπε τόσο καθαρά οὐλα τὰ πράγμα-
τα, δὲν ἀμφίβαλε, δὲν ἐδίσταζε, δὲν φοβοῦταν. Ἦταν ὅπως
πάντα καὶ τώρα πεπεισμένος αὐτός, ἦταν ἡσυχος.

Ἡ Μίνα, ἡ Νίτσα, ἡ Δώρα καὶ τόσες ἄλλες ἦσαν ἄ-
στρα ποῦ αὐτὸν κυτάζαν. Σιωπὴ... Τὸ κανάλι τῆς ζωῆς
τοῦ ἦταν πέρα ὡς πέρα ἀκύμαντο.

Ἀκύμαντη σιωπηλὴ φευγαλαία ἦταν κι' ἡ σκέψη του.
... Εἶναι κάτι, εἶναι πολὺ, εἶναι σπουδαῖο, νὰ περ-
νᾶς ἀθόρυβα στὴ μαγικὴ ἐξήγηση τῶν φαινομένων, νὰ
μπαίνεις στὸ λεπτότατο νόημα τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς αἰτίας,

ἀχ ναί, νὰ ξέρεις τὸν τρόπο ποῦ πείθει γλυκά, ποῦ ὑπο-
τάζει, ποῦ μαγεύει.

Μὲ πεποίθησι, μπροστά του καταπρόσωπο, ἡ Ῥένα
δὲν τοῦ τᾶπε πέρα πέρα ὁλόκληρο τὸ «σ' ἀγαπῶ;»

Μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια — αὐτὰ ποῦ τοῦδωσε ὁ Θε-
ὸς νὰ βεβαιώνεται, νὰ πιστεύει, νὰ βλέπει — δὲν τὴν εἶδε
νὰ δακρύζει γι' αὐτὸν ἡ Μαρίτσα; Αὐτὸς ποῦ μὲ τόση
εὐλάβεια μετατόπιζε τῆς ἀναμνήσεως στὴν καρδιά του, αἰστά-
νονταν ἀκόμα τὴ βελουδένια ἀπαλότητα τοῦ χεριοῦ της στὴ
φούχτα του. Κυτᾶζοντάς τὴν ἐβεβαιώθηκε γιὰ τὸ σχῆμα
της. Τὴν ἄγγιξε καὶ θὰ ὀρκιζόταν ὅτι ὑπάρχει. Ἄκουσε
τὴ φωνή της καὶ ἐννόησε. Δὲν ἀμφίβαλε, δὲν ἐδίσταζε, δὲν
φοβοῦταν.

Πρέπει νὰ ξέρεις — νὰ μπορεῖς — νὰ διακρίνεις τὸ
ὠφέλιμο ἀπὸ τὸ ἄχρηστο. Τὸ καλὸ ἀπ' τὸ κακό. Τὸ ψέ-
μα ἀπ' τὴν ἀλήθεια.

Εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ — εἶναι τέχνη βαθύτατη —
νὰ βρίσκεις τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων. Νὰ μεταβάλεις ἐσὺ
τὴ σειρὰ τῶν γεγονότων. Νά, νὰ γκρεμίζεις καὶ νὰ οἰκοδο-
μεῖς τὸν Ναὸ σὲ τρεῖς ἡμέρες.

Ἐκεῖ ποῦ τὰ ὄρια τοῦ νοητοῦ καὶ ἀκατανόητου συγχί-
ζονται, ὅπου ἡ ὕλη ὑψώνεται, ἐξαυλώνεται καὶ γίνεται
πνεῦμα, πρέπει νὰ γδύνεται, τὴν σάρκα καὶ νὰ γίνεσαι
πνοή, γιὰ νὰ περάσεις, πρέπει ν' ἀποθέτεις πρόσωπο καὶ
βάρος καὶ νὰ γίνεσαι νόμος. Τότε θὰ διατάξεις καὶ θὰ γί-
νεται. Θὰ λὲς γεννηθῆτω φῶς καὶ θὰ γίνεται φῶς!

Ἡ ἀξία τοῦ κόσμου δὲν βρίσκεται μέσα του, παρὰ μέ-
σα μας.

Εἶναι ἀφιμένο σὲ μᾶς νὰ δίνουμε σημασία στὰ πράγ-
ματα γιὰ νὰ ὑπάρξουν, νὰ λάμψουν. Ἄν τ' ἀγνοήσουμε
αὐτὰ θὰ πεθάνουν. Θὰ πεθάνουν ἀπὸ λύπη, θὰ τ' ἀφα-
νίσει ἡ προσβολὴ καὶ ἡ ἀτυχία τους.

Ὡστε;

Ὡς φαίνεται — κι' εἶναι βέβαιο — ὁ Θεὸς ἐδημιούρ-
γησε ὅλα στὸν κόσμο μὲ μιὰ σκέψη ἀπώτερη.

Τοῦς ἔδωσε ἀξία καὶ ὑπαρξή, νόημα καὶ χάρη, κρα-
τῶντας γιὰ μᾶς μιὰ ἐπιφύλαξη, ἓναν ὄρο.

Ὅτι τότε θὰ ζοῦν καὶ θὰ ὑπάρχουν, ὅταν ἑμεῖς τὰ

χρειαζόμαστε. Για να παρουσιαστούνε μπροστά μας, τότε μόνο θα πέρνουν ένδυμα και πρόσωπο, βάρος και λόγο.

"Αχρωμα, άβαρα, άυλα, θα πλανώνται στής άνυπαρξίας των τή νύχτα κι' από κεϊ θα τ' ανακαλούμε έμεις στη ζωή, στη πνοή και στο χώρο....

=ooo=

Γι' αυτό γλυκότατο ένα φως φεγγοβολούσε στη καρδιά του.

Τα έρόδα, ή άνοξη, ή Μίνα, ή Νίτσα, ή Δώρα ήσαν πράγματα χρήσιμα. Σιωπή, αυτός ήξερε....

Η νύχτα θ' έρχωταν. Μοσκοβολημένη, σοβαρή, μυριαστέρα θα έπερνε πίσω το φως και τα χρώματα. Θα παράλαζε της μορφές των πραγμάτων, το ύψος, το ύψος των.

Ξέρετε ή νύχτα πούθε έρχεται;

"Όταν ο κόσμος ήταν ακόμα άκατασκεύαστος, ρευστός άσχημάτιστος, το πνεύμα του Θεού πλανιόταν άπάνω του. Ήταν νύχτα!

Μεσ' στη νύχτα τα πράγματα χάνονται, παραμορφώνονται, χάσκουν. Σάν κάτω από 'να μαρτύριο βρίσκονται. Σάν μεσ' σέ κοκότατο όνειρο. Τρέμουν, κρυφοκντάζουν, λιγώνουνται. Είναι λές μεταξύ μεταξύ ζωής και θανάτου. Μεταξύ φθοράς και άφθαρσίας.

"Αν προχωρήσουν ντύνονται την ύλη, εξελίσσονται, υπάρχουν. Γίνονται φως και όυθμός, μέτρο και σχέση. "Αν πισωπατήσουν λιγάκι, με το τίποτα ένώνονται. Δεν υπάρχουν.

Είναι ή νύχτα το μαύρο παραπέτασμα του κόσμου. "Από δώ το φως, ή ζωή. "Από κεϊ το μηδέν, το σκοτάδι.

Το άναμέσο της σιωπής του Θεού και της φωνής του είναι ή νύχτα....

Αυτός που κάτεχε τόσο καλά τα ζητήματα κι' ήταν μπασμένος γλυκότατα στο νόημα όλων των πραγμάτων, ήταν — όπως πάντα και τώρα — πεπεισμένος και ήσυχος.

Μεσ' στη νύχτα θα πήγαινε.

Βαδίζοντας από σιγά, τελετουργικά, στοχαστικά. "Εν τω μέσφ της νυκτός» — θα εύλογοΐσε τον κόσμο.

"Απ' της ψυχής του τα βάθη, θ' ανέβαινε αίλος και ύμνος.

.... "Ας είναι εύλογημένη ή ώρα που έγινε ώστε το προζύμι να φουσκώνει το ψωμί και να το κάνει γλυκότατο.

"Ας μείνει κρυφή στής καρδιές μας ή τέχνη που κάνει ώστε να μπορεί να βγάσουν οι νεοσσοί πουπουλάκια και φτερούγες στής πλάτες των.

Ο σπόρος που πέφτει φυτρώνει. Βυθίζει στο χοῦμα τα πόδια του ύψώνει τη κεφαλή του στον άέρα. "Ας έχωμεν πρὸς τὸν Κύριον. Είναι άφιμένο στη καρδιά του ή γλυκύτατη γνώση, να μετουσιώνει μέσα του τον άέρα σε χυμούς και σε φλούδα και τα συστατικά της γής σε χρώμα και άρωμα.

"Ετσι...

Γιατί εκεί πρὸς τα σπίτια, μπερδεμένο μεσ' τ'άλλα ήταν το σπίτι του.

Κόρη μαγεμένη, μυστιριακή, άξιολάτρευτη τον περιέμενε. Ψυχή μου!

Πουλί πλανεμένο από τους κήπους της "Εδém είχε φλετουρήσει στα τζάμια του. "Αστέρι που φωτίζοντας το τόξο του δρόμου, έπεσε μέσα του.

"Εχώρδιζε τη φωνή της και μίλαε. Σάν μεσ' σέ γάλινο σώμα ή καρδιά της κοκίνιζε. "Απόπνεε άρωμα.

"Ελαμπε, έκλαιγε, γέλαε. Σιωπή! Κανείς μήν το μάθει!...

"Ας μη βρεθεί στη καταμέτρηση των πλασμάτων του που θα κάμει ο Κύριος.

Το βάρος της, άς μήν ύπολογιστεί στο βάρος τούτου του κόσμου.

"Ας είναι αυτή το παραπάνω και το παρακάτω εκείνου που θα χρειαστεί ο Πανάγαθος...

=ooo=

Κι' ή νύχτα ήρθε.

Εύλογώντας περπατούσε. όπως το νεράκι περπατάει στα χόρτα, έπρόβαινε. "Ελαμπε.... Δεν έδίσταζε, δεν άμφίβαλε, δεν φοβόταν! "Ηταν ήσυχος...

Και πήγε.

Καθώς ο ήλιο λαμπρότατος άνοιξε.

Ειρήνην ὑμῖν. Μὴ φοβᾶσθε.

Γαλήνोτατες ἄς εἶναι οἱ σκέψεις σας. Ἀπαλότατο στὴ καρδιά σας τὸ αἷμα... Τοῦφυγε!

Σὰν κόρδα ἔσπασε ἡ φωνή της στὸ στήθος της. Κλίνοντας πρὸς τὰ μπρός, πρὸς τὰ πίσω, ἔκαμε αὐτή, ὅπως κάνουν τὰ δέντρα ὅταν πέφτουν. Ὅπως κάνει τὸ γεράκι πρὶν ἀνοίξει τὰ φτερά του καὶ φύγει.

Τοῦ καντηλιοῦ ἡ φλόγα ὑπὸς κάνει πρὶν σβύσει... Σιωπή, τὸ σῶμα της χάθηκε. Ἀπ' ὅτι εἶχε ἐγκόσμιο, μόνο τὰ φορέματά της ποῦ φόρεσε εἶχαν μείνει στὸ πάτωμα!.

Χαλκίδα Μάρτις 1930

Γιάννης Σκαρίμπας

ΤΟ ΣΠΗΤΙ ΜΑΣ

Στὸ σπῆτι μας σταμάτησε ἡ ζωή.
Ἀπ' τ' ἀνοιγμένα τὰ παράθυρά του,
καμμιὰ τ' ἀγέρα δὲ γλυστρᾷ πνοή,
κι' ὁ ἥλιος στρέφει ἀλλοῦθε τὴ ματιά του.

Τὸ σπῆτι μας τὸ πνίγει ἡ ἀραχνιά,
καὶ στερεμμένη πάντα του εἶν' ἡ βρῦση.
Δὲν ἔχει οὔτε ἓνα ξύλο στὴ γωνιά
λύχνου κανένα γιὰ νὰ μᾶς φωτίσει.

Ἡ μάνα μας καρφώθηκε βαρειά
μέσ' στὴν παλιά, τὴ μαύρη πολυθρόνα,
μὰ τὴ στολίζει καὶ στὴ δυστυχιά
τῆς καλωσύνης πάντοτε ἡ κορόνα.
Τὰ πόδια της σωμμένα λὲς ζητοῦν
κάπου νὰ γείρουν καὶ νὰ ξεποστᾶσουν,
καὶ τὰ λιγὰ της χέρια νὰ συμχοῦν,
πουλιά, πὸν ἦνθ' ἡ ὥρα νὰ κουρνιάσουν....

Κ' ἐγὼ πὸν ἀκόμα μέσ' στὸ λογισμό
στριφογυρίζω τῆς ζωῆς τὸ γαῖφο,
πότε ξεσπάω σ' ἓνα βαθὺ λυγμό,
καὶ πότε σὲ θλιμμένο κάποιό στιχο.

Κι' ὁ ἀδερφὸς παράξενος, βουρδός,
κλεισμένος στὴ δικιά του τὴν ὁδύνη,
ὀλημερὶς δουλεύει, μὰ καὶ αὐτὸς
φάντασμα τοῦ σπητιοῦ λὲς κ' ἔχει γείνη....

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΟ

Σνὴ χαριτωμένη νεόνυφη Εὐφροσύνη Ράλλη Παλατιανὸ
Χαιρετισμὸς τοῦ 1902

Εὐπνα ποθάω μὲ τῆς αὐγῆς τ' ἀέρι
Τὰ πρῶτα μου φιλιὰ νὰ σοῦ χαρίσω
Μὴν ἀμφιβάλης, τὸ ἀκριβό σου ταῖρι
Σ' ἄμλλα ὥραϊα θέλει μ' αὐτὰ ξυπνήσω.

Γραμμένο τῆς ζωῆς μου ἔχει τ' ἀστέρι
Πῶς δῶρο ἐδῶ πολύτιμο θ' ἀφήσω,
Προτοῦ γιὰ πάντα ὁ κρύος καιρὸς μὲ φέρη
Μὲς τὸ μαῦρο του κῦμα νὰ βυθῇσω.

Ἀρωμαζε τάχα ἓνα τῆς γῆς λουλουδί
Νὰ σοῦ προσφέρω, ἂν ὀμπροστὰ σ' ἔσένα
Ἀξίζουν ὅλα ὡς πεταμένο φλοῦδι;

Τὸ μόνο δῶρο ποῦ σοῦ πρέπει εἶν' ἓνα
Γελαστὸ τῆς ἀγάπης βλασταροῦδι,
Ποῦ θὰ μετράει τὰ χρόνια του ἀπὸ μένα.

Καὶ ἀνακοίνωσιν Κ. Παλατιανοῦ

Teodoro Briccós

La rivincila dell' Ellade
per la palma della bellezza in Europa

Μετάφραση τοῦ Ἀναστασίου Σκιαδαρέση

Σὲ κήπους Ἑσπερίδων ἡ θεϊκιά
συναγωνίστηκε ὁμορφιά καὶ βγαίνει
νικήτρια ἡ Ἀφροδίτη, ὅπως πλατεία
ἡ φήμη ἔχει ἀπλωθῇ στὴν Οἰκουμένη.

Κ' ἡ καυχήσιόρα Εὐρώπη γιὰ παλιὰ
μεγαλειά, ὅπου ἀνώφελη ἀπομένει
τέχνης σκουριά, ἀνυπόμονη προσμένει
νὰ δοθῇ νέο βραβεῖο στὴν ὁμορφιά.

Νὰ, ἀπὸ τίς πιὸ μεγάλες ξένες χώρες
λαμπρὸς μὲ τὰ φημισμένα καὶ κραγιόνια
τοῦ συρροῦ, οἱ διαλεχτὲς φτάνουνε κόρες.

Μὲ ὁ κόσμος παρατάει μὲ καταφρόνια
κάθε ψεύτικο σύμβολο καὶ βάνει
στὴ θεία ὁμορφιά σου, Ελλάδα, τὸ στεφάνι.

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΩΡΟΥ

Η Δ Ο Ν Ι Κ Ο

Ἀγκομαχάει μαζί μας τὸ κρεββάτι
κα' ἡ νύχτα μὲ τὰ θάρρη της τὸ φρύγει
τῆς ἡδονῆς ἀπόψε ἡ θύρα ἀνοίγει
στὴ μέθη τῶν αἰσθήσεων τῇ φλογάτῃ.

Ἐφρηβος μελαψὸς καὶ σὺ σταράτῃ.
Ἄπ' τὰ κορμιά περνοῦνε ἄφραστα ρίγη
ποὺ ὁ ἐρωτικὸς καῦμός γυμνά τὰ σμίγει
σὰν ἄναψαν οἱ πόθοι μας, οἱ ἀκράτοι

Τὸ στρώμα καίει, φωτιά καὶ τὰ σεντόνια
κάπου κουβάρια βρίσκονται πὺρ πέρα,
Τὴν καρτεροῦσα τὴ στιγμή ἀπὸ χρόνια....

Καὶ τώρα πᾶ τυλίξου, κ' ἦρθε ἡ μέρα
Πῶς τὸ γλυκὸ κορμὶ σου βαλαντώνει.
Γλυκοκοιμήσου: Γι' ἄλλους ξημερώνει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΛΙΜΙ ΚΡΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σ' ἓναν ποιητὴ ἐπιγραμματογράφου

Καὶ ποῖο εἶν' αὐτὸ ποὺ θὰ μοῦ πῆς τὸ νέο τὸ τόσο εὐφρόσυνο;
—Γιὰ τὸν Νταντὴ θὰ κάμουμε τὴν Κυριακὴ μνημόσυνο.
Μὰ πῶς, ποὺ ζεῖ καὶ κορδωτὸς κάτου στὴν πιάτσα βγαίνει;
—Ζώντας του αὐτὸς ἐπέθανε καὶ πρέπει νὰ τοῦ γένῃ.

Τόσα ἐγκώμια ἐσὺ γιὰ ἐσένα ἀπὸ ζώντας σου ἔχεις πλέξει
ποὺ δὲ θάβρουμε νὰ πούμε στὴ θανή σου καμμία λέξη.

Κανεῖς δὲν ξέρει ποιητὴς ἂν ἴσως στὴ θανή του
πολιτικὸ μνημόσυνο γενεῖ γιὰ τὴν ψυχὴ του
γιὰ σὲ θὰ γένῃ σίγουρα ἀπ' οὐλα τὰ κοπέλια
γιὰ τὰ πολλὰ ποὺ κάμινε τσ' ἀπαγγελίες σου γέμισ.

Ἐπιτύμβιο

Ἐνθάδε κεῖται ἐκείος ὁ ποιητὴς
ποὺ δίχως κωμωδίες ποτὲ νὰ φτιάσῃ
ἡμπόρεσε μὲ μούσα σοβαρὴ
νὰ κάμῃ οὐλὸν τὸν κόσμον νὰ γελάσῃ.

Ἑπτανησιακὰ σημειώματα

BIBLIOGRAPHIE JONIENNE

Προσθήκαι

25. «Πολιτικὸς κώδιξ τοῦ ἡνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων νήσων. Κέρκυρα, ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Κυβερνήσεως 1851.»

Εἰς σχῆμα 8ον καὶ σελ. λβ' καὶ 399 καὶ πδ' σελ. α'—ιε' Δευτέρα Σύνοδος ἀριθμ. ΙΗ—ΟΑ', ιε'—λβ' Πίναξ τῶν βιβλίων, τίτλων, κεφαλαίων κλπ. σελ. 1—399 Γενικαὶ διατάξεις εἰς Κεφ. Ε κτλ.

26. «Κατάλογος τῶν ἐκλογέων τῆς Νήσου Ζακύνθου. Τῶν δικαιουμένων προτάσεως καὶ ψήφου, πρὸς ἐκλογὴν τοῦ Περιτοκικοῦ Συμβουλίου τοῦ Α' Τμήματος τῆς ἐξοχῆς κατὰ τὸν Δ' Νόμον τοῦ Θ' Κοινοβουλίου. Ἐκ τοῦ Ἐπαρχίου Ζακύνθου τῇ 29 Μαΐου 1860. Τυπ. ὁ Παρνασσός.»

Εἰς 8ον μεγ. 22 X 28 ἐκ. μ. καὶ σελ. 4 περιλαμβάνει ἐν ὄλῳ 236 ἐκλογεῖς ἀλφαβητικῶς εἰς τηρούμενον παρ' ἡμῖν ἀντίτυπον ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς 4ης σελίδος περιέχεται ἡ κατωτέρω σημείωσις:
«Τὴν 31 Μαΐου 1860 ἔ. ν. ἐδημοσιεύθη ὁ προκείμενος κατάλογος εἰς ἅπαν (sic) τὴν πόλιν καὶ ἐτοιχοκολλήθησαν ἀντίγραφα εἰς τὰς κεντρικωτέρας θέσεις πρὸς κοινὴν γνῶσιν.

Χ. Θ. Πετρόπουλος»

27. «Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1861 εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἀγίου Βασιλείου. Ζακύνθου τυπ. Αὐγὴ».

Εἰς 8ον, 16 X 24 ἐκ. μ. καὶ σελ. 8.

Λόγος ἐθνικοθρησκευτικὸς μεστὸς ιδεῶν καὶ διδαγμάτων ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ἱερέως Παν. Κλάδῃ, ἐνὸς ἐκ τῶν πρωτοστατησάντων καὶ τῶν παντοιοτρόπως ἐργασθέντων κληρικῶν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου.

28. «Συμπολιταὶ! τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1863 Ἑ. Ἑλλ. τυπογραφεῖον «Αὐγὴ».

Ἡμίφυλλον (placard) 16 X 20 ἐκ. μ. εἰς μίαν στήλην, χαρακτηριστικώτατον διὰ τὴν ἀφέλειαν τοῦ ὕφους καὶ τὴν γλῶσσαν, προκείται περὶ πολιτικοκομματικῆς ὑποθέσεως· ὁ ἐν τῷ τέλει φερόμενος ὡς ὑπεύθυνος Περικλῆς Φουρτούνης, ὑπογεγραμμένος [ὁ ἀληθὴς Ριζοσπάστης] ἀναιρεῖ ἄσθρον ἀντιθέτου πολιτικῆς ἐφημερίδος, ἐνταῦθα σπουδαῖον διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν κομματικῶν ἀντιπαθεῶν ἐν Ζακύνθῳ ἀρχεῖται. Ἐφεδρὸς τὸ βράδην ἀκουσα πῶς βγήκε ἡ 10η Ὀκτωβρίου τὴν ὁποίαν ἐζήτησα ἐνὸς φίλου μου διὰ περιέργειαν καὶ ἐδιάβασα μὲ τὴν ὑπομονήν μου....» Εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναιρέσεως περιέχεται ἡ ἀκόλουθος σημείωσις: «Δὲν θὰ ἀποφασίσω

νά μολύνω τὸ κονδύλι μου δίδων ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐφημερίδα σας, ἡ ὁποία ἐψῆς τὸ βράδυ ἐκάηκε εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Παντοκρατοροῦ σὺν τὸν Γιούδα ποῦ καίνε τὴν ἡμέραν τῆς λαμπρᾶς εἰς τὸν Ἅγιο Λάζαρο».

29. «Ἡ Ἀγλαΐα ἢ τὰ δεινὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ν. Κατραμῆ Ἰερῆς. Διὰ συνδρομῆς φιλομούσων ὁμογενῶν. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον «Ὁ Ζάκυνθος» Κωνσταντίνου Ρωσσόλημου 1863».

Εἰς 8ον μικρ. 14 X 22 ἐκ. μ. καὶ σελ. 60.

Ἐν σελ. 3 ἀφιέρωσις—Τοῖς φιλοθένεσι Φοιτηταῖς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος—καὶ 6 - 7. πρόλογος τοῦ ἐκδότου. Πραγματεύεται εἰς ῥέουσιν γλῶσσαν ἐν διαλογικῇ συζητήσει εἰς 12. Κεφάλαια τὰ δεινὰ τῆς δουλείας, προπαρασκευάζων ἐν ταῦτῳ καὶ τὴν ἑνώσιν τῆς Ἑπτανήσου. Ἐν σελ. 60 περαίνει τὸν λόγον διὰ θαυμασίου ποιήματος, ὅπερ αἱ νεῦνδες τῆς Μακεδονίας καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἡπείρου ἔφαλλον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Τότε θὰ λάβω ἄνδρα. Τότε μόνη, θὰ ἐκλέξω

Τότε θὰ νυμφευθῶ. Σύντροφόν κ' ἐραστήν

Ὅταν ἄρ' τοὺς Τυράννους Ἐκείνον δοτις θάχει

Ἀπελευθερωθῶ !! Βαθύτερη πληγὴν.

(Στροφ. Α' καὶ Δ')

30. «Ἄσμα τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ποιητὴν ἐν Πάτραις ὑπὸ Α. Ν. Ξ. καὶ διορθωτὴν ὑπὸ Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1865. (Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον ἢ «Ἀδύγη».)

Ἡμίφυλλον, 20 X 28 ἐκ. μ.

Περιέχει ἐντὸς τυπογραφικοῦ πλαισίου ποίημα εἰς δέκα στροφάς, λίαν ἐνθουσιαστικόν, εἰς δύο στήλας, πέντε στροφάς ἑκάστη περιλαμβάνουσα.

«Τὰ τοιφέκια σας ἀστράπτουν, φέρουν θάνατον πιντοῦ,
Τὰ σπαθία σας πελεκάνε τὰ κορμιά τ' Ἀγαρηνοῦ.

Τὴν Πατρίδα μας φρουροῦμεν, ἐδῶ ἕνος πλεὶς δὲν ζεῖ,
Κ' οἱ προδότες θὰ καοῦνε εἰς τὸ πῦρ αἱ αὐτοὶ μαζύ».

(Στροφή Δ')

Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γιάννη Τσιλιμίγκρη

Ἐπιγράμματα

Στὸν Πάντο

Σγόμενος στροβίλος τοὺς εἶδαμε μεγάλους εἰς τὴν τέχνη
κανέναν ὑδροκέφαλο δὲν εἶδα καλλιτέχνη.

Ἔργα λαμπρὰ πὺς ἐπλάσες γράφουν οἱ φημερίδες
Ἔργα ποῦ ἐμεῖς δὲν εἶδαμε κ' οὔτε σὺ θὰ εἶδες.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙ ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ — ΟΙ ΙΚΕΤΙΔΕΣ

Β'.

Γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὴν παράστασιν ἰῶν Ἰκετιδῶν πλησιάσαμε κάπως σιμὰ στὴν ἀρχαία μας τραγωδία ὅσο τοῦλάχιστο εἶναι δυνατόν γιὰτὶ σ' ἓνα ἀπόλυτο ξαναζωντανεμὰ τῆς δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ βασιστεῖ κανεὶς. Οἱ περιστάσεις, ὁ τρόπος τῆς ζωῆς, ἡ νοοτροπία διαφέρουν τόσο σήμερον. Ἡ ἀρχαία τραγωδία δὲν ἀπηχεῖ στὴν ψυχὴ μας. Ἐνα βάραθρο τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴ σημερινή. Δὲ βασίζεται σ' ἓνα θέμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς δὲ ζωγραφίζει τὰ πάθη τῆς, ὅπως ἀργότερα στοὺς νεωτέρους χρόνους ἀρχίζει νὰ ἐξελλίσσεται, ἀλλ' ἔχει ἓναν κόσμον δικό της, ὁλοτελὴ ἰδανικὸ, ἀπραγματοποίητο. Ἡ δράσις τῆς εἶναι ἐσώτερη, διανοητική. Τὰ παραστατικὰ ἔξωφρα ἐπεισόδια—ὅπως στὴ Σαικσπήρεια τραγωδία, σκοτωμοὶ, μονομαχίες κτλ. γίνονται παρασκηνιακά. Σπάνια, συναντᾶμε ἐξαίρεσεις, τὸν Προμηθεά π. χ. καὶ τὴν Αἴαντα, ποῦ αυτοκτονοῦν.

Ἔτσι ὁ τρόπος ποῦ ἐφαρμοσε ἡ κυρία Σικελιανοῦ δείχνει ἔξω ἀπὸ μιὰ μοναδικὴν ἐμπειρίαν στὴν Ἑλληνικὴν τραγωδίαν καὶ βαθιὸν ψυχολόγησιν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Καλὴ ἡ ἐμπνευσίς νὰ τονώσει τὴν παράστασιν μὲ τὴν παρουσίαν ἰῶν Αἰγυπτίων μεταμφιεσμένων. Οἱ τέσσεροι αἰγύπτιοι σιραιώτες, μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῇς ἀπεσταλμένον, ποῦ ὁ καθένας τοὺς ἀντιπροσώπευε καὶ ἀπὸ μιὰ θεότητος αἰγυπτιακή, προκαλοῦσε αἰσθησιν, παρουσιάζοντας τὴν Αἴγυπτον ζωντανὴν στὰ μάτια τοῦ θεατοῦ. Ἡ Σικελιανοῦ δημιούργησε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον. Οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν βρεῖ τὸ μέσον γιὰ τὴ δύναμιν τὴν ἐκφρασὴν τοῦ καθενὸς συναισθήματος—ὡς μᾶσκες. Ἐδῶ ἡ κ. Σικελιανοῦ προχώρησεν ἓνα μεγάλο βῆμα. Καὶ οἱ χίτρινες φορεσίαι τῶν θεραπεινίδων, μὲ τὴν αἰγυπτιακὴν τοὺς χιτενισιά, ἔδιναν ἓνα ζωηρὸ χαρακτηριστικὸ αἰγυπτιακὸ τόνο.

Τὸ θέμα εἶναι γνωστὸ. Οἱ Ἰκετίδες, πενήντα τὸν ἀριθμὸν, φεύγουν μὲ τὸν πατέρα τοὺς τὸ Δαναὸ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ γάμο, ποῦ ὁ θεὸς τοὺς Αἰγύπτους θέλει νὰ τοὺς ἐπιβάλλει μὲ τοὺς πενήντα γιούς του. Φθάνουν στὸ Ἄργος—ὅπου ἔχουν κάποια συγγένεια ἀπὸ τὴν προγονισσά τοὺς Ἰὼ—καὶ ζητᾶν τὴ βοήθειαν τοῦ Πελαγοῦ. Ὁ Βασιλεὺς ἔχει ὅλη τὴ διάθεσιν νὰ τοὺς φιλοξενήσει. Μὰ αὐτὸ εἶναι ζήτημα πολέμου μὲ τοὺς Αἰγύπτιους. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλει τὸ λαὸν του σὲ θυσιᾶς, ἂν θεληματικὰ δὲ δεχθεῖ νὰ τὸ κάμει. Μεσολαβεῖ ἓνα διάστημα ἀγωνίας γιὰ τὴς Ἰκετιδῆς. Ἡ ἀπάντησις ἰῶν ὑπηκόων του εἶναι καταφατική. Ἐνὸς λαοῦ ἐθνεγνικὸς δὲν ἀφίνει ποτὲ ἓνα ξένον ἀνυπεράβητο στὴν διάθεσιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἔτσι ὁ Πελασγὸς ὁδηγεῖ τὴς Ἰκετίδες στὴν πόλιν τοῦ ὅπου βρίσκουν ἡσυχίαν στὰ δεινὰ τοὺς,

ἐνῶ ὁ στρατός του περιμένει νὰ μετρηθῇ στὰ τοίχη μὲ τοὺς Αἰγύπτιους. Τὸ ἔργο ὁλόκληρο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἱκεσίες, ἀρᾶς κ' εὐχαριστίες τοῦ χοροῦ. Σπάνια διακόπτεται ἀπὸ σύντομους διάλογους μὲ τὸ Δαναό, τὸν Πελασγὸ ἢ τὸν Αἰγύπτιο κήρυκα. Στὴν ἀρχαία τραγωδία ὁ χορὸς ἀντιπροσωπεύει τὸ ἰδεώδες κοινόν, ποὺ κρίνει ἀψογα καὶ ἀμερόληπτα καὶ ποὺ δὲν ἐρχόταν σ' ἐποχὴ μὲ τὰ τρία κύρια πρόσωπα τῆς τραγωδίας. Οἱ «Ἰκέτιδες» εἶν' ἕνα ἔργον ὅχι ὅπως τὰ ἄλλα κλασσικά. Ὁ χορὸς μιλάει ἀκόμη μὲ τοὺς πρωταγωνιστὲς ἐξαίρεση ποὺ ἐγκαινίασεν ὁ Αἰσχύλος. Τὸ ἔργο βασίζεται ἀποκλειστικὰ στὸ χορὸ, περσότερο ἀπὸ ὅτι εἶχαν καθιερωμένο οἱ ἀρχαῖοι μας τραγωδοί. Γιὰ τοῦτο τὸ ζεῦγος Σικελιανοῦ εἶχε νὰ παλαίσει μὲ ὅχι κοινὲς δυσκολίες. Ἐπρεπε νὰ δώσει ψυχὴν, ζωντάνεια, στὸ χορὸ. Καὶ τὸ κατώρθωσε. Θὰ χρειαζόταν ὁλόκληρο στρατηγεῖο ἐμπειροτεχνῶν, γιὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀπάνταστη ποικιλία τῶν ρυθμικῶν κινήσεων καὶ τὴν ἀρμονία ποὺ ἐναλλάζονταν ἥρεμα δίχως νὰ τὸ νοιώθει κανεὶς. Ὁλόκληρη δημιουργία. Ἡ φωνὴ τους δονοῦσε τὴν ψυχὴ ὡς τὰ μύρια. Ἦταν ὁ τόνος ποὺ χρειαζόταν γιὰ νὰ προξενήσῃ τὴν ἐντύπωση ποὺ ἔπρεπε. Ἐπιτιμήθηκε αὐτὸ ἀπὸ μερικοὺς, ὅπως κ' ὁ χωρισμὸς τοῦ χοροῦ σὲ τέσσερες ὁμάδες. Ὁμολογῶ πὼς μονάχα γιὰ τὴ μουσικὴ θὰ μπορούσα νὰ διαφωνήσω. Δὲν ξέρω ἂν συμβάδιζε μὲ τὸ ἀρχαῖο-πρεπο σύνολο, κ' ἂν προξενούσε ἀνάλογη συγκίνηση.

Συνέεινε πολὺ στὴν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν τῶν παραστάσεων, ἡ Δελφικὴ φύση. Τὸ ἀπέραντο ποὺ ἐχτείνεται ἀφήνει τὴ φαντασία τοῦ θεατῆ νὰ σκεφθῇ γιὰ πραγματικὸ ὅτι ἀκούει νὰ λέγεται στὴ σκηνή, πράγμα, ποὺ ὁ κλειστὸς χώρος ἐνὸς θεάτρου, τὸ ἐμποδίζει.

Κ' ἐν ἄλλο. Ἀληθινὴ δημιουργία καὶ ἡ μετάφραση τοῦ Γρουπάρη. Πολλοὶ ἤξεραν στίχους ἀπ' ἔξω.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ τεράστιο αὐτὸ κατόρθωμα, δὲν εἶναι δύσκολο, κεῖνο ποὺ σήμερον θεωρεῖται οὐτοπία, τὸ Δελφικὸ Πανεπιστήμιον, νὰ γίνῃ πραγματικότητα. Ὁ Σικελιανὸς ἔχει σπάνια δύναμη ψυχῆς. Ἔσπευε χιλιάδες κόσμον στοὺς Δελφοὺς καὶ τράβηξε τὴν προσοχὴ ὅλου τοῦ κόσμου μὲ τις γιορτές. Θαύμασα τὴν ἐπιρροὴν κ' ἐνθουσιασμὸν ποὺ ἐμφύσησε στὴν ψυχὴ τῶν ἀγροίκων χωρικῶν τοῦ βουνοῦ. Κι' ἂν ἔστω δὲ γίνῃ Πανεπιστήμιον μπορεῖ γίνῃ πάντως ἕνα σημαντικὸ πνευματικὸ κέντρο. Στὸ ἀτάραχο καὶ γαλήνιο αὐτὸ μέρος μποροῦν νὰ γίνονται διεθνῆ συνέδρια, ὅπως στίς ἀρχαῖες ἀμφικτυονίες, σὰν τὰ εἰρηνιστικὰ τῆς Χάγης καὶ τῆς Γενεύης, κάτω ἀπὸ τίς περὶφανες κορυφὰς τοῦ Παρνασοῦ, στὸ παράξενο μουρμουρίσμα τῆς Κασταλίας.

Θαροῦ ἀκλόνητα πὼς οἱ Δελφικὲς ἐορτὲς, μὲ τοὺς Πυθικοὺς ἁγῶνες καὶ τίς παραστάσεις τοῦ Αἰσχύλου εἶναι ἡ καλύτερη πνευματικὴ ἐκδήλωση ποὺ προσφέρθηκε στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἑκατον-

ταετηρίδα τῆς. Καὶ ἡ βιοτεχνικὴ ἔκθεση ποὺ μᾶς παρουσίασεν ἐκεῖ ἡ κ. Χατζημυχάλη ἦταν κατὰ τὸ ἐλκυστικὸν ποὺ κ' αὐτὸ τέριαζε. Καὶ τὰ δύο ἔδειξαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ μακροσμένη τῆς ἐποχῆ ὡς στὴ σημερινή τῆς. Φάνηκε ἡ δράση τῆς, ἡ αἴγλη τῆς κ' οἱ ἀρετὲς τοῦ μεγάλου τῆς λαοῦ.

MARIETTA MINOTOU

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τὴν 7ην πρελθόντος Ἀπριλίου μετέστη εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ὁ διακεκριμένος ἡμῶν συμπολίτης **Δημήτριος Θ. Φραγκόπουλος**. Ὁ μεταστάς κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἴκου **Φράγκων Σταυροφόρων**, οἵτινες κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατήλθον εἰς Πελοπόννησον ὅπου καὶ ἔλαβον τὸ ὄνομα **Φραγκόπουλοι**.

Ἐκ τοῦ οἴκου τούτου ἀναφέρεται ὁ **Νικόλαος Φραγκόπουλος** ὅστις ἐχρημάτισε καὶ πρωτοπάστωρ τοῦ δεσπότη τῆς Πελοποννήσου, **Δημητρίου Παλαιολόγου**, ὁ **Λέων** ὅστις ὑπηρετεῖ στρατιωτικὸς τὸν **Δημήτριον** καὶ ὑπ' αὐτοῦ διωρίσθη διοικητὴς τῶν Μεσσηνιακῶν φρουρίων, καὶ ὁ **Μέγας Δοῦξ Μιχαήλ** ὁ διοικῆσας τὸν Μωρητὴν μέχρι τῆς ἐνθλικιώσεως τοῦ Παλαιολόγου Θεοδώρου Α'.

Τῷ 1500 γόνου τοῦ οἴκου τούτου κατήλθον εἰς Ζάκυνθον, ἐνεκα δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας προσήνεγον εἰς τὴν Ἑνετίαν, τοὺς ἀνέγραψαν εἰς τὴν χρυσὴν βίβλον τῶν ἀποτελούντων τὸ μέγα συμβούλιον τῆς νήσου εὐγενῶν.

Ἐκ τούτων εἶλκε τὸ γένος ὁ πατὴρ τοῦ **Δημητρίου Θεοφίλου** ὅστις ἐκ τοῦ γάμου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ στρατηγοῦ **Γιαννηκῶστα Κυριακούλας** ἀπέκτησε τρεῖς υἱοὺς τὸν **Δημήτριον**, τὸν **Κωνσταντῖνον** καὶ τὸν **Σπυρίδωνα**.

Ὁ **Σπυρίδων** ἐγεννήθη ἐν Λευκάδι τῷ 1876, ἔδρασε εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἁγῶνα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον **Καπετὰν Ζώγρας**, ἐφρονεῦθη δὲ τὴν 17ην Μαΐου 1905 εἰς τὴν παρὰ ταῖς **Γιαννιτσαῖς** θέσιν «**Λειβάδια**» μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας. Γενομένου ἐκ μέρους τῆς φρουρᾶς **Κερκύρας** μνημοσύνου ὁμίλησε κατ' αὐτὸν ὁ πατὴρ του ἐξάρας τὴν αὐτοθυσίαν **Ἰτοῦ** τοῦ καὶ τονίσας ὅτι ὑπέρτατον καθήκον καὶ ὑποχρέωσις παντός Ἑλλήνος καὶ δὴ ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως, εἶναι τὸ θνήσκειν μαχόμενον ὑπὲρ **Πατρίδος**. Ὁ λόγος οὗτος ἔτι καὶ

σήμερον ἔχει ἀφήσει ἀρίστας μεταξὺ τῶν ἐπιζώντων ἐν-
τυπώσεις.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τῇ 1
Μαΐου 1881 κατετάχθη εἰς τὸ Πολεμικὸν Ναυτικὸν τοῦ
ὁποίου εἶναι εἰς ἐκ τῶν διακεκριμένων ἀνωτάτων ἀξιω-
ματικῶν καὶ ἐνυμφεύθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1916 τὴν Ἀγ-
γελικὴν Λεάνδρου Παλαίου.

Ὁ ἄρτι θανὼν Δημήτριος ἐγεννήθη ἐν Ἀθή-
ναις τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1870, ἐσπούδασε νομικὰ, ἀλλὰ
κατεγίνετο καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν
καὶ νέαν λογοτεχνίαν. Εἰς τὰ νεανικά του χρόνια ἔγρα-
ψε πολὺ ἐμπνευσμένα ποιήματα τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα
δὲν ἐδημοσίευσεν, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια σκέπτεται ὅπως τὰ
ἐκδώῃ εἰς ἴδιον φυλλάδιον. Φοιτητὴς ἔτι ἠσπάσθη τὸν
σοσιαλισμὸν καὶ εἶναι εἰς τῶν πρώτων ἀναφανέντων ἐν
Ἑλλάδι σοσιαλιστῶν. Φίλος τοῦ Χαϊρέτη καὶ τοῦ Δρα-
κούλη συνειργάσθη μετ' αὐτῶν, γράφων ἄρθρα κοινωνι-
κὰ καὶ σοσιαλιστικά, πλήρη ἐνθουσιασμοῦ, εἰς τὸ «Ἄρ-
δην» καὶ τὴν «Κοινωνίαν» τοῦ Δρακούλη, εἰς τὴν «Ἀ-
κρόπολιν» καὶ εἰς τὸ «Νέον Πνεῦμα» τοῦ Γαβριηλίδου,
ἄλλοτε μὲν ἐνυπογράφως, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὸ ψευδώνυμον
Denri Frank. Βραδύτερον ἐγένετο συντηρητικὸς καὶ βα-
σιλικὸς, ὡς δὲ γράφει ἡ «Νέα Ἑστία», ὁ Φραγκόπουλος
ἐθεώρει «παληάνθρωπον τὸν νέον ὅστις δὲν εἶναι σοσι-
αλιστής, καὶ τὸν γέρον ὅστις δὲν εἶναι συντηρητικὸς.
Μόνον, ἔλεγεν, οἱ ποιηταὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τὸ
γῆρας τῶν νὰ εἶναι σοσιαλισταί». Τῷ 1892 ἀνεκηρύχθη δι-
δάκτωρ τοῦ Δικαίου. Πέντε δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα τῷ 1897
κατετάσσεται εἰς τὸν στρατὸν μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐρέδρου
ἀνθυπολοχαγοῦ εἰς τὸ 1^{ον} Τάγμα τῶν Εὐζώνων τῆς Ταξι-
αρχίας Μπότσαρη τοῦ Ἑπαιρωτικοῦ ἀγώνος, τὸ ὁποῖον
ἤδρευε παρὰ τὰ πέντε πηγάδια. Τὴν 13 Ἀπριλίου ἡμέ-
ραν τοῦ Πάσχα αὐτὸς μετὰ τῆς Διμοιρίας του διατάσσεται
ὅπως καταλάβῃ ὑψώματα τινα ἀπέχοντα περὶ τὰ 1000
μέτρα καὶ κατοπτέυσῃ τὰ περίρ, ἵνα ἀναγνωρίσῃ τὰς θέ-
σεις τοῦ ἐχθροῦ. Μετὰ μυρίας προφυλάξεις εἰς ἀπόστασιν
1500 μέτρων ἀντιλαμβάνεται τὸν ἐχθρὸν κατασκευάζον-
τα ἐπὶ τῶν ἐναντι ὑψωμάτων ὀχυρώματα. Βλέπει μίαν
μάζην γραμμὴν κινουμένην καὶ ὁ γενναῖος ἀξιωματι-
κὸς κρύπτει τὴν διμοιρίαν του ὅπισθεν φυσικοῦ προκα-
λύμματος καὶ αὐτὸς μόνος προχωρεῖ πολὺ πλησίον τοῦ
Τουρκικοῦ στρατοῦ χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς καὶ ἐπι-
στρέφων εἰδοποιεῖ τὸν Διοικητὴν του ὅτι τὸ Πεζικὸν
στάτευμα τῶν πολεμίων στερεῖται πυροβολικοῦ. Ἐνῶ ὁ-
μως ἠλπίζεν ὅτι θὰ ἔδρα, διετάχθη νὰ μείνῃ ἀδρανὴς

μετὰ ζῆραν γαλέταν καὶ χωρὶς νερὸ ὑπὸ ἥλιον καυστικόν.
Τὴν ἐπιούσαν σφοδρὸν καὶ πυκνὸν πῦρ ὑποδέχεται τοὺς
ἀνιχνευτὰς τῆς διμοιρίας του. Αὐτὸς δὲ εὐρίσκειται ἐν ἀ-
μηχανίᾳ ἃν ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθῇ ἢ νὰ περιορισθῇ ἀμυνό-
μενος. Εὐτυχῶς καταφθάσας ὁ λοχαγὸς του μετὰ δύο δι-
μοιριῶν διεβίβασε διαταγὴν νὰ τηρῇ ἀμυντικὴν θέσιν.
Ἀλλ' οἱ Τούρκοι καθημερινῶς ἐνισχυόμενοι ἔκαμον τὴν
17ην Ἀπριλίου ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν. Οἱ εὐζῶνοι πολε-
μοῦντες ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ νύκτας ἄϋπνοι καὶ νή-
στες ἤρχισαν νὰ μεμψιμοιρῶσι καὶ μόλις συνεκρατήθη-
σαν ὑπὸ τοῦ νεκροῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις διὰ λόγων καὶ
παραινέσεων τοὺς ἐνεθάρρυνεν. Οὗτοι δὲ θαυμάζοντες τὴν
ἀφοβίαν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ λησμονοῦν τὰ πάντα καὶ
μάχονται ὡς λέοντες. Αἶφνης σφαῖρα συντρίβει τὸ γόνυ
τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς του καὶ αὐτὸς πίπτει ἀναίσθητος.
Στρατιώτης του δὲ τὸν τοποθετεῖ ὅπισθεν προχώματος.
Οἱ Τούρκοι κατέφθανον, ὁ στρατὸς ἔφευγε, τὰ πάντα
ἐγκαταλείπων καὶ τὴν αἰμόφυρτον Φραγκόπουλον ἐκτά-
δην κείμενον. Ἐνῶ δὲ αἱ δυνάμεις του ἐξηντλοῦντο ἐκ
τῆς ἀκατασκέτου αἰμορραγίας βλέπει τὸν ἀνδρεῖον εὐζῶ-
νον Βασίλειον Μάργαρη.

— Μάργαρη, τοῦ λέγει, σκότωσέ με, καὶ μὲνε, νὰ μὴ
με πιᾶσουν ζωντανὸν οἱ Τούρκοι.

— Ὅχι, Κύριε ἀνθυπολοχαγέ, θὰ σὲ γλυτώσω ἢ μαζὺ θὰ
σκοτωθῶμε! δακρύων ἀπῆντησεν ὁ γενναῖος στρατιώτης,
λαβὼν δ' αὐτὸν ἐπ' ὤμου τὸν ἔσωσεν τρέχων, ἐνῶ δεξι-
ὸθεν καὶ ὅπισθεν κατεπυροβολοῦντο ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν γενναϊότητα ὁ Δημήτριος προ-
ήχθη καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. Εἶτα
εἰσηλθεν εἰς τὸν δικαστικὸν κλάδον ὡς «Εἰρηνοδίκης»,
«Πάρεδρος» τῷ 1912, ὡς «Πρωτοδίκης» καὶ ὡς «Εἰσαγγε-
λεὺς» εἰς τὴν Καβάλλαν μετὰ τὴν πρεσάρτησίν της. Κα-
τόπιν καταταχθεὶς εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Δικαιοσύνην
ἠξιώθη τοῦ βαθμοῦ τοῦ «Συνταγματάρχου» χρηματίσας ἐν
τῷ ἔμῃ «Καθηγητῆς τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, τῆς
τῶν Ὑπαξιωματικῶν καὶ τῆς τῶν Διαχειριστῶν Λοχα-
γῶν» «Βασιλικὸς Ἐπίτροπος καὶ Πρόεδρος τοῦ Στρατο-
δικείου καὶ Σύμβουλος τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ.»

Ἐνυμφεύθη τῷ 1908 τὴν Ὀλγαν τοῦ ποτὲ Μάρκου
Κόμητος Θεοτόκη συνέγραψε δὲ πλὴν τῶν παραδόσεων
του καὶ ἄλλα βιβλία ἐν οἷς περὶ «Στρατιωτικῆς Νομο-
θεσίας», περὶ «Συνταγματικοῦ Πολιτεύματος παρὰ τοῖς
ἀρχαίοις (1924)», περὶ τῆς «Φύσεως τῆς Στρατιωτικῆς
ὁποχρεώσεως (1924)», «Ἱστορίαν τῶν Στρατοδικείων ἐν
Ἑλλάδι» κλπ., καθὼς καὶ ἄρθρα κοινωνικὰ καὶ πολι-

τικά εις διάφορα περιοδικά καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Ἐπιθεώρησιν.

Τὴν 7ην Μαρτίου 1921 ἡ Συνέλευσις τῶν ἐν Ἀθῆναις καὶ Πειραιεὶ Ζακυνθίων τὸν ἀνέδειξε Σύμβουλον τοῦ Συλλόγου τῶν Ζακυνθίων καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτὸν παρέμεινε μέχρι τῆς 12 Φεβρουαρίου 1923, ὅτε παρὰ τὴν θέλησίν του ὑπεδείχθη Πρόεδρος. Μὴ ὑποστηρίξας ὅμως τὴν ὑποψηφιότητά του, ἰσοφύησε μετὰ τοῦ ἑτέρου τῶν ὑποψηφίων τοῦ κληρητοῦ Νικολάου Γιατρᾶ.

Τῷ 1911 ἡ Στοὰ τοῦ «Φοίνικος» τῆς Ἀνατολῆς Πειραιῶς ἐμύησεν αὐτὸν εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς εἰς τῆς ὁποίων ἀνήκεν ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος μνηθεὶς εἰς τὴν ἐν Ἀθῆναις ἐδρεύουσαν Στοὰν «Ἀθηνᾶν», ὁ πατήρ του καὶ οἱ θεῖοί του ἀνέκοντες εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Στοὰν τοῦ «Ἀστέρος» τῆς Ἀνατολῆς τὴν ὑπαγομένην εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἀγγλίας. Τοῦτο πιστοποιεῖ καὶ τὸ ἐξῆς σημεῖωμα τοῦ Προέδρου τῆς Ζακυνθίας αὐτῆς Στοᾶς:

Ἐκ τῶν ἐν τῷ μητρώῳ τῆς παρ' ἡμῖν Στοᾶς τῷ ἀρχομένῳ ἀπὸ τοῦ 1862 (τῶν προηγουμένων δυστυχῶς μὴ σωζομένων), ἐρευνῶν μου, προέκυψαν μόνον τὰ ἐξῆς ὀνόματα τῶν Φραγκοπούλων. Ὁ ἄρις θανὼν Δημήτριος Θ. Φραγκόπουλος δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐδῶ καθὼς μνηθεὶς εἰς τινα αὐτόθι Ἑλληνικὴν Στοὰν. Ὁ πατήρ του Θεόφιλος Δημ. Φραγκόπουλος ἐφέτης, ἔχει λάβει τὸν Α' καὶ Β' βαθμὸν ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ Στοᾷ «Ὁ «Φοῖνιξ»» υἱοθετηθεὶς ἐδῶ τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1888 καὶ προαχθεὶς εἰς τὸν Γ' βαθμὸν τὴν 3ην Νοεμβρίου 1888. Ὑπάρχουν καὶ τρεῖς ἕτεροι ἀδελφοὶ τοῦ Θεοφίλου ἧτοι ὁ Ἀντώνιος μνηθεὶς τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1873, ὁ Κωνσταντῖνος τὴν 2 Φεβρουαρίου 1877 καὶ ὁ Διονύσιος τὴν 15 Ἀπριλίου 1882 κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς ἀρχικῆς τῶν μῆσεως προαχθέντες.

Παναγιώτης Μουζάκης

Ὡς τέκτων ὁ Δημήτριος διεκρίθη, ταχέως δὲ προήχθη εἰς τὸν βῆθλόν τοῦ διδραχμίου μετὰ τινα ὅμως χρόνον ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεώς του εἰς τὸν βῆθλόν τοῦτον ἡ Στοὰ τοῦ διελύθη αὐτὸς δὲ λόγῳ τῶν ἐπικυγελματικῶν του ἀσχολιῶν ἀπεμκρύνθη τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ τάγματος. Μόλις δὲ τῷ 1923 ἐπικυβερνῶν εἰς Ἀθήνας ἐσπευσεν νὰ υἱοθετηθῇ εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Πυθαγόρου καὶ

ἀπέκτησε τοιαύτας συμπαθείας, ὥστε μετὰ ἐν ἔτος ἀνεδείχθη ῥήτωρ καὶ παρέμεινε ἐν τῇ θέσει αὐτῇ νουθετῶν καὶ διδάσκων μέχρι τοῦ θανάτου του τοὺς ἀδελφούς.

Πλείονα βλέπε Ἀβούρη (Ἀνδρέα) Ζακυνθινὰ φυσιογνωμία. (Μούσαι 15 Ὀκτωβρίου 1898 ἀριθ. 133.) Ἀμπελοράβδη (Δ.) Ὁ Δημήτριος Θ. Φραγκόπουλος (Ζακύνθιος Ἀγρότης ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Ἰουνίου 1930 ἀριθ. φύλλου 12). Ζώνη (Λεων.) Ὁ οἶκος τῶν Φραγκοπούλων. (Μούσαι 15 Ἰουνίου, 1 καὶ 15 Ἰουλίου 1922 ἀρ. 702-704). Ξενοπούλου (Γρ.) Περὶ τὰ γεγονότα καὶ τὰ ζητήματα (Νέα Ἑστία 1 Μαΐου 1930 Τεύχ. 81), Πυθαγόρας τεύχ. τοῦ Ἀπριλίου 1930.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

—Τὸ Πάνθεο τῶν Ζακυνθίων. Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» εἶχε τὴν ἀντίληψιν πὺς ἡ Ἐκατονταετηρίδα δὲ θάπρεπε νὰ περάσει ἀπαράτηρητῃ στὴ Ζάκυνθο. Στὴ σημερινὴ παρακμή της θὰ ἦταν τὸ τελειωτικὸ σαβάνωμά της. Κι' ὅμως ἔχει ἕνα παρελθὸν ἐνδοξο, γεμᾶτο φῶς, πολιτισμὸν, ἱστορία καὶ τέχνη. Οἱ ἄνθρωποι περνοῦν, οἱ καιροὶ ἀλλάζουν ἀλλὰ τὸ μεγάλο παρελθὸν της μένει. Μένει γιὰ τὸ τῆς δίνει μιὰ ἐξαιρετικὴ θέσιν ἀνάμεσα στὶς ἑλληνικὰς πόλεις. Αὐτὸ τὸ παρελθὸν, παρελθὸν μιᾶς ἑκατονταετηρίδας, θάπρεπε νὰ ἀναζωογονήσουν οἱ ἐφορτές. Θάπρεπε νάχουν κάποιαν εὐεργετικὴν ἐπίδραση, νὰ ξυπνήσουν τὸν παλιὸ ζῆλον τοῦ καλοῦ, τὴν ἀμύλλα στὰ γράμματα, στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὶς τέχνες, στὴν καλαισθησίαν καὶ στὴν πρόοδον. Διαφορετικὰ θάταν τελείως περσιτέες. Γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν ἐργάστηκε καὶ ὑπέδειξε στοὺς ἀρμοδίους τὴν ἐπιταχτικὴν υποχρέωσίν του. Ἔτσι ἡ Κα Μινώτου ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἐπιστολή της στὸ «Ἐλευθεροβήμα» (13 Ἰουλίου) ἀπηύθυνε προσωπικὴν ἐπιστολήν στὸν κ. Παπανδρέου καὶ στὸν κ. Βενιζέλο ματὰ καὶ ὑπεδεικνύοντας τὴν ἀγορὰ τοῦ σπυριοῦ τοῦ Σολωμοῦ καὶ τὴν ἀνέγερσιν Πανθεοῦ.

—Ὁ κ. Παπανδρέου, εὐτυχῶς γιὰ τὴν παιδείαν καὶ γιὰ τὴ Ζάκυνθο, εἶναι ὄχι μόνον διανοούμενος ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία. Μέσα στοὺς λίγους μῆνες τῆς ὑπουργίας του ἡ ἐργασία του ἦταν πρωτοπόρα καὶ ἐκπολιτιστικὴ, ἐμπνευσμένη καὶ θετικὴ, στοργικὴ καὶ εὐεργετικὴ. Σὲ κανέναν ἄλλο κλάδον δὲν ἐκδηλώθηκε τέτοιον εὐεργετικὴν πνεύμα καὶ ἐπίδραση. Ἡ ἐκπαίδευσις, τὸ θέατρο, οἱ ἀσκήσεις τῶν γράμματα τὸν βοήθουν προστάτη, δημιουργὸ καὶ ἀνακαινιστῇ. Ἔτσι στὸ γράμμα τῆς Κας Μινώτου ἀπάντησε μὲ θερμὸ τηλεγράφημα υἱοθετήσας τὴν ὑπόδειξίν της. Τηλεγράφησεν ἀμέσως

στον κ. Νομάρχη πώς είναι πρόθυμος να συμβάλλει στην ανέγερση Πανθεού Ζακυνθίων, που το θεωρεί άπαράτρητο. Το όνειρο γίνεται πραγματικότητα. Ένα Πάνθεο που να φωτίζει το παρελθόν και να μας οδηγεί στο μέλλον, πλούσιο σε ελπίδες. Ένας ναός, «το σπίτι της Δόξας» όπως μας γράφει ο κ. Μ. Σιγούρος, που εύλαβικά θα εισέρχονται οι προσκυνητές του Πνεύματος. Ένα μνημείο που θα στέκει αιώνια για να θυμίζει στους μεταγενεστέρους την Έκατονταετηρίδα. Ένα έργο που θα συνδιάζεται με το όνομα του εμπνευσμένου Υπουργού. Γιατί το όνομα του κ. Παπανδρέου θα γραφεί στη συνείδηση του κάθε Ζακυνθινού για τη χειρονομία αυτή, που είναι δείγμα πολιτισμού και τιμή του Έθνους, με χρυσά γραμμάτια.

—Για το σπίτι του Σολωμού παρασημασκάς πώθηκαν πολλά Διαφωτιστική, σχετικώς είναι η επιστολή του Σιγούρου (Έπταν. Ήχώ, 15 Αυγ.): «Πρέπει με κάθε τρόπο να πραγματοποιηθεί η ανέγερση του σπιτιού του Σολωμού και να στεγαστεί εκεί το Ζακυνθινό Πάνθεο, στο σπίτι δηλαδή που ο Σολωμός είχε κατοικήσει από την εποχή που ἐγύριεν από την Ιταλία ως που ἔφυγεν ὀριστικά ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο κ' ἐγκατεστάθηκε στὴν Κέρκυρα. Στὸ σπίτι αὐτὸ κατοικοῦσεν ὁ Ποιητὴς μαζί με τὸν ἀδελφὸ του Δημήτρη. Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ του καὶ οἱ νοῦς του ξαναβρῆκαν τὴν Ἑλληνικὴν πνοή, πού τὴν εἶχαν κάπως ἐπιρροάσει τὰ χρόνια τῆς διαμονῆς του στὴν Ἰταλία. Ἐκεῖ ἦταν τὸ φιλολογικὸ σαλόνι πὺν σύχναζαν οἱ διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς, ἐκεῖ πρέπει νὰ σκύψουμε νοερά, σὰν στὸν ἱερὸ βωμὸ τῆς ἰσοελληνικῆς Σκέψης πὺν ξαναγεννήθηκε, γιατί μετὰ τὸ Σολωμὸ γνωρίζει τὴν Ἑλλάδα τὸ Αἰώνιο Πνεῦμα, πὺν ἦταν ἐξορίστο τόσα χρόνια μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Τὸ σπίτι πὺν γεννήθηκεν ὁ Ποιητὴς καὶ ἔζησε τὴ βοεφικὴ καὶ παιδικὴν ἡλικία του, δὲν τὸ ξέρουμε. Ἀλλὰ μᾶς ἀρκεῖ αὐτὸ πὺν ξέρουμε, γιατί στὸ σπίτι αὐτὸ κατοικοῦσε πλὴν ὁ Ἑθνικὸς Ποιητὴς σὲ ὅλη του τὴν ἀκμὴ καὶ σὲ ὅλη του τὴν διανοητικὴν λάμψη καὶ πρέπει νὰ τὸ τιλοφορήσουμε, σὰν στεγαστεῖ τὸ Πάνθεο, τὸ «Σπίτι τῆς Δόξας». Στὸ ἄλλο ἄγνωστο σπίτι κατοικοῦσεν ἕνα παιδάκι μετὰ τὴ μάνα του, ἕνα παιδί πὺν δὲν ἦταν ἀκόμα ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῆς πατρίδας μας». Συμφωνοῦμεν ἀπόλυτα. Φρονοῦμε ὅμως ἀκόμη πὺν γὰ κανένα λόγο δὲν θάπρεπε νὰ ματαιωθῇ τὸ όνειρο αὐτὸ τοῦ «Σπιτιοῦ τῆς Δόξας». Εὐτυχῶς πὺν ὁ Δήμαρχος κ. Ἀναστ. Μερχάκης ἔδειξε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ζωηρὸν ἐνδιαφέρον γὰ τὴν ἰδέα αὐτή, πὺν ἀσφαλῶς θὰ ἀποθανάτισε τὸ όνομά του.

—**Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. Παπανδρέου στὴ Ζάκυνθο** στίς Ἑορτές τῆς Ἑκατονταετηρίδος, πὺν θὰ γίνῃ ἡ κατάθεση ἱσῶς τοῦ θεμελίου λίθου, εἶναι πᾶ ἀπαραίτητὴ κ' ἐλπίζουμε νὰ πραγματοποιηθεῖ. Θὰ ἀνιληφθεῖ τότε ὁ κ. Υπουργὸς πόσο δίκαια ἦταν ἡ χειρονομία του καὶ εμπνευσμένη καὶ θὰ λάβει ἰδέαν τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν τῆς Ζακύνθου πὺν αὐτοὶ κινδυνεύουν νὰ δὲν ληφθεῖ φρονίδια γὰ τὴ διατήρησή τους.

—**Ἡ Βιβλιοθήκη Δε-Βιάζη.** Καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ ταχτοποιήθηκε. Ὁ ἄνθρωπος Ζακυνθίων, πρὸς μεγάλην τιμὴν του, ἐνήργησε ριζικά. Διωρίστηκε ἔφορος τῆς Φωσκολιανῆς ὁ καθηγητὴς κ. Κομπίσης καὶ βιβλιοφύλαξ ὁ κ. Κονοφάος. Ἀνετέθη δὲ στὸν εἰδικὸ κ. Παπαγιαννόπουλο ἡ ἐπιστημονικὴ καταγραφή καὶ ταξινομήσή της.

—**Ὁ νέος ναὸς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.** Πολλὴ σωστή καὶ προβλεπτικὴ ἡ γνώμη τοῦ κ. Νικ. Καποκέφαλου πὺν πρέπει ἀπὸ τῶρα νὰ μελετηθεῖ τὸ ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς διακοσμήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου. Εἶναι πράγματα αὐτὰ πὺν δὲν πρέπει νὰ γίνουν τυχαία καὶ ἐπιπόλαια. Χρειάζεται μελέτη καὶ ἐργασία μεγάλη, πὺν θάπρεπε νὰ εἶχε ἀνατεθεῖ σὲ εἰδικὴν ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς κ. Παπαντωνίου, Στέφανο Ξενοπούλου, Πελεκάση καὶ ἄλλους καλλιτέχνες καὶ αἰσθητικούς. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει νὰ δείξῃ δείγματα ὑπέροχης καλαισθησίας καὶ τέχνης καὶ θὰ ἦταν τρομερὸ καὶ τραγικὸ νὰ παρουσιαστοῦν τῶρα τερατογεγήματα ἢ ἀκαλαίσθητα.

—Καὶ γὰ τὸ σχέδιο τοῦ Πάνθεο θάπρεπε νὰ γνωμοδοτήσουν οἱ κορυφαῖοι τῶν εἰδικῶν καὶ καλλιτεχνῶν. Δὲ θάναῖ μόνον χτήριο. Θὰ εἶναι καὶ ἔργον Τένης, μνημείου.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Κρίνονται ὅσα λαβαίνομε ἀπὸ δυὸ ἀντίτυπα)

—**Μανόλη Τριανταφυλλίδης:** «Ὁ ψυχᾶς καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα», κριτικὴ μελέτη, Ἀθήνα, 1929.

—**N. B. Γαμξδζίκη:** «Ἀπὸ τὸ Σολωμὸ στὸν Παλαμά» κριτικὴ μελέτη, Ἀθήνα, 1930.

—**Emilio Bodrero:** «La traduzione del poeti classici», «Dello stile di Protagora», «I limiti della storia della filosofia», «La genialità italiana ed il pensiero di Giovanni Vailati», «Nuovi orizzonti del pensiero politico in Italia», «Il sorgere della sofistica nella vita e nel pensiero greco del v secolo», «Vittorie Dottrinali del Fascismo», «La presenza di Dante nella coscienza dell' Italia nova». Αὐτοτελὴ φυλλάδια μετὰ τις πάρα πάνω φιλοσοφικὲς μελέτες τοῦ καθ. τοῦ Πανεπιστ. τῆς Πάδοβας E. Bodrero.

—**Costis Palamas:** «Le tombeau», traduction rythmée et assonancée par «Pierre Baudry», Athènes, Librairie Kauffman, 1930.

—**Costis Palamas:** «Choix de Poésies», traduction par Pierre Baudry, Athènes, L. Kauffman, 1930.

—**Γ. Δούρας:** «Ὅτῳ τραγούδια στὸν Ἰεχωβά», Ἀθήνα 1930.

—**Αριστείδης Φουτρίδης:** «Παλαμᾶς καὶ Ἡσίοδος», κριτικὴ

μελέτη, Ἀθήνα, 1929.

—**Κ. Μ. Μιχαηλίδης**: «Ἀργύρης Ἑφταλιώτης», ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του. Ἀθήνα, ἐκδότης Μαυρίδης, 1930.

—**Τεύχρου Ἀνθία**: «Τὰ σφνρίγματα τοῦ ἀλήτη», ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήνα, 1929.

—**Γιάννη Θεοδωρίδης**: «Φάλμα», μιὰ ὥρα λογικῆς κάποιου τρελ-
λοῦ. Δεύτερη ἐκδόσις, Ἀθήνα, 1930.

—**Ἡβης Κουγιά (Μελισσάνθης)**: «Φωνὲς ἐντόμου», ποιή-
ματα, Ἀθήνα, 1930.

—**Σ. Θ. Λάσκαρι**: «Ὁ Χαρίλαος Τρικούπης καὶ ἡ Ἑνωσις
τῆς Ἑπτανήσου». Ἱστορικὴ μελέτη, Ἀθήνα, 1930.

—**Δ. Π. Ταγκόπουλος**: «Ὁ Προφητικὸς», διάλεξις τοῦ 1921
πάνω στὸν Παλαμᾶ. Ἀθήνα, 1929.

—**Λεωνίδα Χ. Ζώη**: «Ἀναγραφὴ δημοσιευμάτων 1885-1930».
Ἀθήνα, 1930.

—**Ἀγγελου Κασιγόνης**: «Ἡ ἀπλὴ ζωὴ», κοινωνιολογικὴ με-
λέτη, Περιοδικὸν «Ἑρμηνεύς», (Ἀλεξανδρείας) Δεκέμβριος 1929,
δραχ. 10.

—**Καλλιρρόη Ἐλεοπούλου**: «Οἱ Ἕλληνες κλασικοὶ εἰς τὰ
γυμνάσια. Περιοδ. «Ἑρμηνεύς», Ἀπρίλις 1930, δραχ. 10.

—**L. Leger**: «Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς φιλολογίας», μετάφρα-
σις καὶ προσθήκαι Α. Παπαδήμα. Ἀθήναι, ἐκδότης Γκοβόστη,
δραχ. 25.

—**Μ. Τριανταφυλλίδης**: «Χαιρετισμὸς στοὺς νέους Πανεπ. Θεσ-
σαλονίκης», Θεσσαλονίκη, 1928.

—**Εὐστ. Λαγκάνης**: «Ροδιακὸν Ἡμερολόγιον 1930», μετ' εἰκόνων.
Συνεργάζεται καὶ ἡ Κα Μαριέττα Μινώτου: «Ἐν ἀνέκδοτο ποί-
ημα τοῦ Λεοπάρντι, μετ' κριτικὴν ἀνάλυσιν καὶ μετάφρασιν τῆς
ἰδίας.

—**Στρατὴ Μυριβήλη**: «Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ», Ἀθήνα 1930,
δραχ. 55.

—**Ἀγγελου Σικελιανοῦ**: «Δελφικὴ ἔκκλησις» 1930.

—**Διον Π. Καλογεροπούλου**: «Ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι ἀναγκα-
στικὴ κυκλοφορία τοῦ 1848» (ἐκ τῆς μελέτης περὶ Εὐθυμίου Κε-
χαγιά Ἀθῆναι 1930.

—**Ἀποστ. Μαγγανάρης**: «Στὸν πρῶτον σταθμὸν», ποιητικὴ συλ-
λογὴ, Ἀθήνα 1929.

—**Ἀνδρ. Λασκαράτου**: «Οἰκογενειακά», μετ' πρόλογον τοῦ Μαρ-
Σιγούρου, Περιοδ. «Ἑρμηνεύς» (Ἀλεξανδρείας) δρ. 10.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

—Στὴ «Νέα Ἑστία» (15 Ἰουλίου 1930): Δημ. Πελεκά-
ση «Χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Ζακύνθου ποὺ ἐξαφανίζονται». Ἐπι-
στολὴ τοῦ Σπύρου Μινώτου «Τὸ σπῆν τοῦ Σολωμοῦ».

Σχολιάζεται ἐπίσης τὸ γνωστὸ ἄρθρον τῆς «Ἑλληνικῆς» γὰρ τῆς Ἑ-
ορτῆς τῆς Ζακύνθου. Στὸ τεῦχος 1 Αὐγούστου ποιήματα Εἰρήνης
Δεντρινοῦ καὶ Δ. Δάση (Τὸ κυπαρίσσι τὸ αὐλῆς μου).

—Πολὺ τιμητικὴ γὰρ τὴν Ἑπιάνησον ἡ «Κυθηραϊκὴ». Εἶναι ἡ
πρώτη φημερίδα ποὺ ἐξελίσσεται ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ.

τον κ. Γ. Κασοῦ. Στὸ φύλλο 27 Ἰουλίου λαογραφικὰ «Ὁ γάμος
στὴ Λευκάδα».

—Στὸ «Libre» τοῦ κ. Ρουσσέλ (Φεβρ. — Μαρτ.) ἐπισκόπη-
σι τοῦ ἔργου τοῦ Ψυχάρη, πολὺ ἐνδιαφέροντα.

—Ἐπανεξεδόθη ἡ «Ἀναγέννησις» Ζακύνθου ἀπὸ τὸν κ. Ζῶν-
το. Ἐκφράζεται μ' ἐνθουσιασμὸ γὰρ τὸ Πάνθεον τῶν Ζακυνθίων.

—Στὸ πανηγυρικὸ τεῦχος τῆς Jemaine Egyptienne (15 Ἀ-
πριλίου) τ' ἀφιερωμένο στὸν Παλαμᾶ συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι
τῆς Ἑλλ. διανοήσεως ἀλλὰ καὶ οἱ κορυφαῖοι τῆς Εὐρώπης. Δὲν ἀ-
ναγράφουμε τὰ ὀνόματά τους γὰρ ἔλλειψη χώρου. Πάντως εἶναι
μιὰ αὐθόρμητη ἐκδήλωση θαυμασμοῦ ὁλοκλήρου τοῦ διανοούμε-
νου κόσμου γὰρ τὸ σεμνὸ ἀλλὰ Μεγάλον ποιητὴ μας. Εἶναι μιὰ
σύντομη ἀλλὰ ἐπισταμένη ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου του, ποὺ ὅπως λέει
ἡ Κα Μαριέττα Μινώτου, ποὺ συνεργάζεται ἐπίσης: «Le savant, l'
érudit, la critique, se confondent dans le poète. De l' uni-
vers qu' embsasse son esprit lumineux, il distingue tout ce
qui est beau absolument, généreux, noble, et il en enleve
tout element d' humaine misère. Il faut travailler auprès
de Palamas pour pouvoir en suivre la poesie. Son oeuvre
multiple et considerable a besoin d' être commentée parti-
culièrement. Elle a besoin en outre d' étude et de scolies
tout comme celle des auteurs classiques....»

—Στὴ Σύρα ἡ φίλη μας ποιήτρια καὶ συνεργάτρια Ρίτα
Μπούμη ἐκδίδει τώρα τὸ περιοδικὸ τῆς «Κυκλάδες». Τεῦχος Ἰου-
λίου: «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν κοινοτήτων ἐπὶ Τουρκοκρατίας» τοῦ
Ἀντ. Σιγάλα, «Λαογραφικὰ Κυκλάδων» κτλ. Στὸ τεῦχος Αὐγού-
στου παρουσιάζει ἕναν νέο ποιητὴ τὸν Γ. Κυπραίον, μετ' ἀληθινὸ
ταλέντο. Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» τῆς εὐχεται κάθε προκοπὴ.

—Στὴν Ἑλληνίδα (Μάιος): «Τὰ δεκάχρονα τῆς Ἑλληνί-
δας 1921-1930». Τὶ ἔκαμε ἡ Ἑλληνίδα τὴν ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς
καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. —ὁμιλία τῆς Ζωῆς Φράγκου στὸν Παρ-
νασσόν, Ἀπογραφικὰ τῆς Κεσσάνης, λεπτομέρειες τῆς βιοτεχνικῆς
ἐκδόσεως τῶν Δεφῶν ἀπὸ τὴν κ. Γαϊτάνου—Γιαννιού, καὶ κριτικὴ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1930

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

για τὰ ἀγρολούλουδα τῆς Μαριέττας Μινώτου ἀπὸ τὴν Καίτη Ζέγγελη. Στὸ τεῦχος (Ἀπριλίον) «Ἰωάννης Πετρόμπεης Μαυρομαχάλης» ὠραιότατο ποίημα τῆς Μυριωπίσσης, «Οἱ Ἑλληνίδες καὶ ἡ λογοτεχνία ἀπὸ τὸ 1800 ἕως σήμερα», τῆς Καίτης Ζέγγελη.

—Στὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησι (Ἀπρίλιος): Ποίημα Μαλακάση, «Ζὰν Μορέας», τοῦ Χονδρογιάννη κτλ.

—Στὸ «Νουμᾶ», (Ἰούνιος): Ὡραῖο ποίημα τοῦ Βεναρδάκη, «Ὁ Ἐφταλιώτης στὸ Manchester τοῦ Ἀλ. Πάλλη, τὸ τέλος τοῦ ἄρθρου τοῦ Γκόλφη γιὰ τὴν Πολυδούρη, ποιήματα τῆς Ρίτας Μπούμη, «Σπιχνογραφικὰ παράξενα», τοῦ Σπαταλά κτλ.

—Στὴν «Ελευθερία», (Κερκύρας 27 Ἰουνίου) δημοσιεύεται ἡ ἔκκληση τοῦ Φιλεκαπαιδευτικοῦ ὁμίλου Κερκύρας πὺν ἴδρυσε τιμῆμα λαογραφικῶν μελετῶν μὲ σκοπὸ τὴ συλλογὴ καὶ κατάταξη τοῦ λαογραφικοῦ μας ὕλικου καὶ τὴ δημοσίευσή του στὸ λαογραφικὸ δελτίο πὺν θὰ ἐκδώσει ἄργότερα. Ὑπογράφεται ἡ ἔκκληση ἀπὸ καθηγητὲς καὶ διανοούμενους.

—Στὴν «Κέρκυρα», (Κερκύρας 2 Μαΐου) ἄρθρο τοῦ Θεοδ. Μακρῆ γιὰ τὸ Λεύκωμα Μαρκοῦ.

—Ἡ «Ἐπιτανησιακὴ Ἠχώ», τοῦ κ. Ζώντου μετὰφερε τὴν ἔδρα τῆς στὴ Ζάκυνθο. Στὸ φύλλο τῆς 15 Αὐγούστου, ἔξαιρετικά ἐνδιαφέρον, περιέχει ὅλο τὸ ἱστορικὸ τῆς ἀνέγερσης Πανθέου μὲ τὰ ἀνταλλαγέντα τηλεγραφήματα, τὴν ἐπιστολὴ τῆς «Ἐπιτανησιακῆς Ἠχώ», στὸν κ. Παπανδρέου, πὺν παρακαλεῖται νὰ ἐπισκεφτεῖ τὸ νησί μας σὺς Ἑορτὲς καὶ μίαν ἐνδιαφέρουσα ἐπιστολὴ τοῦ Μαρίνου Σιγούρου πὺν δίνει πληροφορίες σημαντικὲς γιὰ τὸ σπῖτι τοῦ Σολωμοῦ. Διαβάζομεν ἀκόμη ἐν ἄρθρῳ σὰν ἀπολογισμό, τοῦ κ. Ζώντου, γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδος του, πὺν μᾶς συνεκίνησε.

—Στὴν Ἑγερσι (Κερκύρας 3 Μαΐου) ἄρθρο τοῦ Κώστα Καλαντζῆ γιὰ τὸ Λεύκωμα τοῦ Μαρκοῦ.

—Στὸν Παρατηρητή (Χανιά 3 Ἰουνίου) ἄλλο τῆς Κορηλίας Γράχου «Ὁ Μαρκοῦς καὶ ἡ Κοῆτη».

—Ἐπίσης σὸν Κήρυκα (Χανιά 29 Μαΐου) ἄρθρο τοῦ Ν. Τωμαδάκη γιὰ τὸ Λεύκωμα καὶ τὸν Μαρκοῦ.

—Στὸν Ἡμερήσιο Τύπο (10 Ἰουλ.) ὁμορφὸ χρονογράφημα τοῦ Κώστα Ἀθάνατου γιὰ τὸ Σολωμό.

—Πολὺ ὁμορφὸ καὶ ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχος τοῦ Μαΐου τῶν «Μουσικῶν Χρονικῶν»: «Οἱ θρύλοι τῆς Τροίας στὴν Τέχνη», «τὸ Μουσικὸ αἶσθημα στὴ γλῶσσα» καὶ μίᾳ ὠραιότατῃ μετάφραση τοῦ δραματικῶν ποιήματος Ἐνοχ Ἀρντέν τοῦ Τέννισον ἀπὸ τὸν Μπουρλό.

—Στὰ πολυτιμώτατα «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» (τεῦχ. Α' καὶ Β' 1930) «Ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ Κάστρου τῶν Ἰωαννίνων» τοῦ Ὁρλάνδου, «Τὸ χωρίον Βοεδόβα (τῆς κυρᾶς Βασιλικῆς)» τοῦ Ν. Γιαννόπουλου, «ὁ Βησσαρίων Μακρῆς» ταῦ Εὐαγ. Σαβραμῆ, «Κῶδιξ τοῦ Ναοῦ τῆς πόλεως Δελβίνου», «Βιβλιογραφία Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας», «Τὰ Κουδορίτικα τῆς Ἡπείρου», «Γιαννιώτικα στιχοπλάκια».

—Στὴ Σάμο ὁ ποιητὴς Στέφανος Σίδερης μίλησε στὸ Φιλοτεχνικὸν Ὅμιλον γιὰ τὸ ἔργο τῆς Πολυδούρη. Στὴν ἐφημερίδα Αἶγαιον διαβάζομε καὶ μίᾳ κριτικὴ του γιὰ «τίς τρέλλες πὺν σρένουν» καὶ «Ἠχώ στὸ χάος», καθὼς καὶ μετάφρασή του γιὰ τὸ «δημοτικὸ τραγοῦδι» ἀπὸ τὴν Dora d' Istria.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Παναγόπουλον (Πύλον) πολὺ ὁμορφὸ καὶ πρωτότυπο ἀλλὰ ὑπομνή μὲ τὴ σειρά σας. — Ὀλγαν Κ. Ἀθ. εὐχαριστοῦμε θερμὰ διὰ τὰς 120 δραχ. — Εἶν' ἀνέκδοτη ἡ «πρωτομαγιά στὴ Λευκάδα» γιὰ νὰ δημοσιευθῇ; Εἶναι πολὺ ὠραία. — Λαγκάνην Ρόδον. Λάβαμε τὰς 300 δραχ. Εὐχαριστοῦμε. Στοιὺς καθηγητὲς θὰ στείλω τὰ φύλλα ὅπως μοῦ γράφετε. — Τσαγκαρόπουλον Πύργον. Πρέπει νὰ γραφῇτε πρῶτα συνδρομητῆς. Τὸ διήγημά σας καλὸ. Θὰ ἐξελιχθῇτε. Ποία εἶναι ἡ Δ)ση τῆς Φανῆς καὶ Χαῖδω Σκιαδ; — Καθ. Raffaello del Re. Συγχαρητήρια γιὰ τὸ ἑλληνικὸ γράμμα σας. Ἐνδιαφέροντα καὶ τὰ ἄρθρα σας «La poesia nella grecia moderna» καὶ Ger. Marcoràs» στὸ «Judice» καὶ τὴν «Giornale di Genova». — Θὰ σᾶς συστήσω μερικὰ βιβλία γιὰ νὰ λάβετε πλατύτερην ἰδέαν τῆς τελευταίας σημαντικώτατης κίνησης. — Καθ. Surra. Θὰ μᾶς συγχωρέσετε τὴν καθυστέρηση. Αἱ ὠρεῖαι σας μεταφράσεις θὰ ἀρχίσουν ἀπ' τὸ ἐρχόμενο. — Γεώργ. Κανελλόπουλον. Ἐνεκρίθησαν τὰ: «Κύκλοι», «Παραμῦθι», «Φθινοπωρινοὶ διᾶλογοι». — Τζανετάτιον Θεσσ. Στὸ ἐρχόμενο ἀσφαλῶς. — Φλῶρο «Ὁ θρῆνος τοῦ Αἰγαίου» ὠραιότατος. Εἶν' ἀνέκδοτος; — Γερ. Ἀμπάτην. Ὁ παλιὸς νερόμυλος ἐνεκρίθη. — Φρόσω Κ. Εὐχαριστοῦμεν ἀπείρως γιὰ τοὺς 12 συνδρομητὲς. Στὸ ἐξῆς τὰ ἐμβάσματα πρέπει νὰ ἀπεσταλῇ σὺν τῇ Ζάκυνθῳ στὴ Δ)σή μου καὶ ὄχι στὸν ἐκδότη Μαυρίδη.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
Καλλιτεχνικόν καὶ Ἐκδοτικόν Τυπογραφεῖον
Δημητρίου Πετσάλη Ἐν Ζακύνθῳ